

در این مقدمه می‌خواهیم در مورد اثر تماشاچی برایتان بگوییم و در انتها یک خواهش از شما داشته باشیم.
اثر تماشاچی (به انگلیسی: Bystander Effect) یک پدیده اجتماعی - روان‌شناختی است که می‌گوید:
«هر چه تعداد تماشاچیان (افراد حاضر) در یک موقعیت اضطراری بیشتر باشد، احتمال این که هر یک از آن‌ها برای کمک کردن اقدامی کند، کم‌تر می‌شود.»

❖ چرا این اتفاق می‌افتد؟

❶ پراکندگی مسئولیت (Diffusion of Responsibility): افراد فکر می‌کنند: «حتماً یکی دیگه کمک می‌کنه.»

❷ هم‌رنگی با جماعت (Conformity): اگر دیگران کاری نکنند، ما هم فکر می‌کنیم لازم نیست کاری بکنیم.

❸ ابهام موقعیت: مردم مطمئن نیستند که واقعاً اتفاق بدی افتاده یا نه.

❖ مثال واقعی:

ماجرای کیتی جنوویز (Kitty Genovese) - نیویورک - ۱۹۶۴:

کیتی جنوویز، زنی جوان بود که در نزدیکی خانه‌اش مورد حمله قرار گرفت و به قتل رسید. گفته می‌شد بیش از سی نفر صدای فریاد او را شنیده بودند؛ اما هیچ کس به پلیس زنگ نزد یا مداخله نکرد.

❖ مثال روزمره:

تصادف در خیابان شلوغ:

فرض کنید فردی در اثر تصادف، در خیابان می‌افتد و بیهوش می‌شود. اگر در اطرافش فقط شما باشید، احتمالاً سریع کمک می‌کنید. اما اگر در یک میدان شلوغ این اتفاق بیفتد، بسیاری از مردم فقط نگاه می‌کنند یا فکر می‌کنند: «یکی دیگه کمک می‌کنه.»

حالا که با این پدیده آشنا شدید، می‌خواهیم از شما خواهش کنیم که نسبت به آتش‌گرفتن جایی، بیهوش شدن افراد در خیابان، آزار و اذیت کودکان و ... بی تفاوت نباشید و تا دیر نشده با آتش‌نشانی، اورژانس، پلیس و ... تماس بگیرید و موضوع را اطلاع دهید. شاید همان تماس شما جان فردی را از مرگ نجات دهد.

تقدیم به

حضرت حسین بن علی علیه السلام بزرگ‌آموزگار بشریت، معلمی که چون مشعلی پرفروغ، چشم‌ها، گوش‌ها و نفوس خفته بشریت را بیدار کرد و روشنایی را به همگان هدیه داد.

حبیبه صالح‌نژاد، فرشته انصاری

رَبِّ لَا تَكْلِنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا

پروردگارم، هرگز به اندازه چشم‌برهم‌زدنی مرا به خود وامگذار.

کتاب جامعه‌شناسی یازدهم دارای مفاهیم و مباحث متنوع و بسیاری است که به صورت زنجیره‌ای به هم متصل‌اند، به این معنا که هر درس از هر فصل، مقدمه‌ای برای درس بعدی و نتیجه‌ای برای درس قبلی است؛ بنابراین یادگیری صحیح به شرطی انجام می‌شود که دروس را در یک توالی منطقی مطالعه کنید. توصیه می‌شود از حفظ کردن صرف پرهیز کنید، زیرا تا مطالب تفهیم نشوند، انگیزه‌مندی جهت ادامه مطالعه و لذت‌بخشی از مباحث را از دست خواهید داد. تلاش ما در این کتاب کمک‌درسی بر این بوده تا مطالب کتاب جامعه‌شناسی ۲ به صورت طبقه‌بندی و دسته‌بندی شده و قابل فهم در اختیار شما قرار بگیرد ولی فراموش نکنید هیچ‌گاه، هیچ کتاب کمک‌آموزشی نمی‌تواند جایگزین کتاب اصلی باشد؛ بنابراین توصیه ما به شما این است که هر دو کتاب را توأمان مطالعه کنید. نکته مهم دیگری که می‌بایست به آن توجه کنید این است که با مباحثه کردن پیرامون کتاب و حتی مطالب بیشتر بدانیم و بخوانیم‌ها، می‌توانید فضای کلاس خود را پر شور و نشاط کنید؛ بنابراین نسبت به برنامه‌هایی مثل اخبار و میزگردهای فکری در خصوص مباحث اجتماعی که در تلویزیون پخش می‌شود و یا در رسانه‌های معتبر ارسال می‌گردد، حساسیت بیشتری نشان دهید و با دیدن این برنامه‌ها و تطابق آن‌ها با مفاهیم کتاب، سطح اطلاعات و دانش علمی خود را افزایش دهید. هم‌چنین برای فهم بهتر این کتاب لازم است تا دروس کتاب جامعه‌شناسی ۱ را یک بار حتی شده به صورت گذرا و سریع مرور کنید، زیرا بسیاری از مفاهیم کتاب جامعه‌شناسی دهم، پایه مطالعه در کتاب جامعه‌شناسی ۲ می‌باشد.

عزیزان، قبل از مطالعه و استفاده از این کتاب کمک‌آموزشی به نکات زیر توجه کنید؛

- ❶ هر درس با یک درس‌نامه که از متن اصلی کتاب اقتباس شده شروع می‌شود. در این بخش همه مطالب به دقت تقسیم‌بندی و طبقه‌بندی شده‌اند تا چشم شما راحت‌تر بتواند مطالب را بیابد و درک مطلب آسان شود.
- ❷ در درس‌نامه‌ها، بخشی به صورت گپ خودمانی و دوستانه برای تلطیف مباحث و نیز ارتباط هر چه بیشتر شما با مطالب در نظر گرفته شده است که کلی حالتان را خوب می‌کند.
- ❸ تصاویر مهم و زیرنویس‌های آن‌ها، هم‌چنین پاورقی‌های هر درس در داخل درس‌نامه قرار گرفته‌اند تا مبادا از چیزی جا بمانید.
- ❹ بیشتر بدانیم و بخوانیم‌ها، به دلیل ارزش علمی بالا و کمک به درک تحلیلی شما در متن اصلی قرار داده شده‌اند. در این بخش سعی کرده‌ایم تا مطالب را ساده، جذاب و قابل فهم کنیم.
- ❺ جداول و نمودارها بخش دیگر درس‌نامه‌ها هستند تا هر چه بیشتر به یادگیری کمک کنند؛ لذا راحت از کنارشان رد نشوید. خصوصاً به جداول حالا تو بگوها توجه ویژه داشته باشید چون از طریق آن‌ها بتوانید میزان یادگیری خود را مرحله به مرحله محک بزنید.
- ❻ فعالیت‌های هر درس به همراه پاسخ آن‌ها در داخل درس‌نامه قرار گرفته‌اند و توجه ویژه شما را می‌طلبند. در همه درس‌نامه‌ها برخی کلمات مهم به رنگ آبی یا توپر درآمده‌اند تا با تمرکز بر روی آن‌ها بتوانید به یادگیری خود عمق ببخشید.

❶ **خلاصه دروس** مبحث دیگری است که در بخش‌های پایانی هر درس در اختیار شما قرار داده شده‌اند؛ لذا برای این که بتوانید یک دیدگاه کلی و **سریع** نسبت به کتاب پیدا کنید و **میزان یادگیری** خود از هر درسی را محک بزنید به بخش خلاصه مطالب رجوع کنید. (بچه‌ها این بخش را دست کم نگیرید.)

❷ (فُتِ بچه‌های عزیز، الان وقتشه که بریم سروقت سؤال‌ها پون می‌دونیم این بخش فُتلی هیاتی و مهمه.) بیشتر از ۱۵۰۰ سؤال در این مجموعه برای شما طراحی شده که در انتهای هر پانزده درس کتاب به صورت کاملاً منطقی توزیع شده‌اند و برای هر درس مجموعه **سؤال‌های متنوع** و چالشی با پوشش کامل به سبک آزمون نهایی بارگذاری شده است. **هیچ خطی از کتاب** را نمی‌توانید پیدا کنید که مورد پرسش و سؤال قرار نگرفته باشد، حتی مطالب **پاورقی** و بیشتر بدانیم و بخوانیم‌ها، **زیرنویس عکس‌ها** و فعالیت‌های کتاب مورد سؤال قرار گرفته‌اند؛ بنابراین با خواندن این سؤال‌ها می‌توانید سطح علمی‌تان را افزایش دهید و هر چه بیشتر خود را برای **آزمون نهایی** آماده کنید.

❸ سؤال‌ها به صورت **درست و نادرست**، جای خالی، من کیستم و چیست؟، زمان‌محور، **جورچین کلمات**، چهارگزینه‌ای، کمانک‌دار، کوتاه‌پاسخ، مصداق‌محور، متن‌محور، **بلندپاسخ**، جدول، نمودار و تحلیل عکس طراحی شده‌اند و کلیه **سؤال‌های نهایی** خردادماه ۱۴۰۳ در لابه‌لای سؤال‌ها قرار گرفته‌اند.

❹ هم‌چنین برای هر درس، چندین **سؤال چهارگزینه‌ای** در نظر گرفته شده. این سؤال‌ها کاملاً هدفمند و به صورت استاندارد و مبتنی بر **سؤال‌های کنکور**ند؛ بنابراین مطالعه دقیق آن‌ها به پیشرفت شما در آزمون‌های مرحله‌ای و چهارگزینه‌ای سنجش، گزینه دو، مرآت، آینده‌سازان و بالاخره کنکور سراسری دانشگاه‌ها کمک خواهد کرد.

❺ در بینابین سؤال‌ها، سؤال‌های خیلی خاص و دشوار با علامت مشخص شده‌اند تا توجه و تمرکز شما بر روی مطالب مهم بیشتر شود.

❻ پاسخ تمام سؤال‌ها در بخش **پاسخ‌نامه** و بعد از پایان دروس آمده‌اند.

❼ برای این که بتوانید در **آزمون‌های** مرحله اول (دی‌ماه) و دوم (نهایی خرداد) نمرات خوبی بگیرید به بخش **مشاوره امتحان** که قبل از مجموعه سؤال‌های نوبت اول و دوم قرار گرفته، مراجعه کرده و آن را به دقت بخوانید.

❽ **آزمون نوبت اول** شامل ۸ درس اول کتاب است و برای آن **دو نمونه** سؤال قرار داده‌ایم. **آزمون نوبت دوم** شامل ۱۵ درس کتاب است و برای آن **سه نمونه** سؤال قرار داده‌ایم. (یعنی مجموعاً شما با ۵ نمونه سؤال آشنا خواهید شد. نمونه‌های اول تا چهارم توسط مؤلفین طراحی شده‌اند ولی نمونه پنجم عیناً از آزمون نهایی خرداد سال ۱۴۰۴ اقتباس شده است تا شما بتوانید با سؤال‌های نهایی نیز آشنا شوید.) توصیه می‌کنیم پس از مطالعه کتاب در نوبت اول و دوم، خود را با این نمونه‌سؤال‌ها محک بزنید و سپس براساس بارم و پاسخ‌نامه‌ای که در اختیارتان قرار داده‌ایم، برگه خود را تصحیح کرده و **نمره خود را ثبت کنید**. به این ترتیب متوجه خواهید شد که آیا درس‌ها را خوب خوانده‌اید یا خیر. (البته بچه‌ها می‌دونیم که شما هم فوب درس می‌فونید و هم فوب امتحان می‌دید، اهسننت به وجود ارزشمندتان.)

❾ راستی بچه‌ها یک بخش ویژه به اسم **بخش ضمیمه** هم داریم که به صورت **رایگان** در اختیار شما قرار خواهد گرفت. تو این بخش کل کتاب به صورت **سؤال‌های درست و نادرست** درآمده‌اند که اگه شما بتونید درست و نادرستی اون‌هارو تشخیص بدید، **گل را به درون دروازه زده‌اید؛ معنی اش اینه که کتاب رو هسای یاد گرفته‌اید و اون وقته که می‌تونید به نفس راحت بکشید**.

خوشبختی نگاه خداست

دعا می‌کنیم

خدا، هیچ‌وقت چشم ازتون برنداره

روز و روزگارتون پر از موفقیت

و زندگی‌تون مملو از علم و عمل

دوستدار شما: حبیبه صالح‌نژاد و فرشته انصاری

فهرست

درس‌ها

۸	درس اول: جهان فرهنگی
۱۸	درس دوم: فرهنگ جهانی
۲۸	درس سوم: نمونه‌های فرهنگ جهانی (۱)
۳۹	درس چهارم: نمونه‌های فرهنگ جهانی (۲)
۴۹	درس پنجم: باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب
۶۰	درس ششم: چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب
۷۴	درس هفتم: جامعه جهانی
۸۷	درس هشتم: تحولات نظامی جهانی
۱۰۳	درس نهم: جهان دوقطبی
۱۱۴	درس دهم: جنگ‌ها و تقابل‌های جهانی
۱۲۵	درس یازدهم: بحران‌های اقتصادی و زیست‌محیطی
۱۳۶	درس دوازدهم: بحران‌های معرفتی و معنوی
۱۴۷	درس سیزدهم: سرآغاز بیداری اسلامی
۱۵۹	درس چهاردهم: انقلاب اسلامی ایران، نقطه عطف بیداری اسلامی
۱۷۲	درس پانزدهم: افق بیداری اسلامی
۱۹۰	پاسخ‌نامه تشریحی

امتحانات

۲۱۸	مشاوره
۲۲۱	امتحان‌های نوبت اول (آزمون شماره ۱)
۲۲۳	امتحان‌های نوبت اول (آزمون شماره ۲)
۲۲۶	امتحان‌های نوبت دوم (آزمون شماره ۳)
۲۲۹	امتحان‌های نوبت دوم (آزمون شماره ۴)
۲۳۱	امتحان‌های نوبت دوم (آزمون شماره ۵)
۲۳۳	پاسخ‌نامه امتحان‌های نوبت اول و دوم

درس ۵ : باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب

دانش‌آموزان عزیز، هتماً یادتونه که هر فرهنگی در عمیق‌ترین لایه‌های خودش به سه دسته **سؤال اساسی** و **بنیادی** جواب می‌ده. هر فرهنگی باید نظرش رو دربارهٔ **جهان هستی**، **انسان** و همین‌طور **راه‌های شناخت و واقعیت و حقیقت** مشخص کنه؛ یعنی **دیدگاه هستی‌شناسانه**، **دیدگاه انسان‌شناسانه** و **دیدگاه معرفت‌شناسانه** خودش رو معلوم کنه. در این درس قصد داریم شما رو با عقاید و ارزش‌های بنیادین غرب آشنا کنیم و ببینیم تو لایه‌های عمیق این فرهنگ **تurf چهارصد**، **پونصد** سال اخیر چه‌ها گذشته!

عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب

۱. سکولاریسم و دنیوی‌گرایی

سکولاریسم، پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های هستی‌شناسانهٔ بشر است. به عبارت دیگر، جهان‌بینی فرهنگ غرب یا تصور آن از جهان هستی است.

سکولاریسم	
۱. سکولاریسم به معنای رویکرد دنیوی و صرفاً این‌جهانی به هستی است. ۲. در این رویکرد، همهٔ ظرفیت‌های انسان، متوجه آرمان‌ها و اهداف دنیوی و این‌جهانی می‌شود. ۳. در این رویکرد، ابعاد معنوی انسان و جهان به فراموشی سپرده می‌شود یا به صورت گزینشی در خدمت اهداف و نیازهای دنیوی قرار می‌گیرد.	معنا و ویژگی‌ها
سکولاریسم آشکار: فلسفه‌ها و باورهایی را شامل می‌شود که آشکارا، ابعاد غیرمادی جهان هستی را انکار می‌کنند. مثال: مکاتب ماتریالیستی و ماده‌گرایانه	دسته‌بندی سکولاریسم
سکولاریسم پنهان: شامل دیدگاه‌ها، باورها و فلسفه‌هایی است که ابعاد معنوی هستی را نفی نمی‌کنند؛ بلکه بخش‌هایی از باورهای معنوی و دینی را در خدمت اهداف دنیوی و این‌جهانی قرار می‌دهند و از توجه یا عمل به بخش‌های دیگر سر باز می‌زنند. مثال: رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی از نهضت‌های جدید دینی شده است که از آن با عنوان «پروتستانتیسم» یاد می‌شود.	
در جهان غرب، سکولاریسم به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است، به گونه‌ای که دینداران، ناگزیر هنجارها و رفتارهای دینی خود را با تفاسیر دنیوی و این‌جهانی توجیه می‌کنند.	پیامد

تحلیل عکس

هر دو تصویر فوق، گویای سکولاریسم پنهان هستند. در تصویر اول، در حالی که سران کشورهای اروپایی اندیشه‌های سکولاریستی دارند، اما برای توجیه برخی از رفتارهای دنیایی‌شان، در کنار پاپ به عنوان یک مقام دینی عکس می‌گیرند. در تصویر دوم، نماز به عنوان یک رفتار دینی، در خدمت اهداف دنیوی و این‌جهانی قرار گرفته است.

۱. در فرهنگ معنوی و دینی، آبادی دنیا هدف مستقلی نیست، بلکه خود وسیله‌ای است که در خدمت اهداف معنوی قرار می‌گیرد.
۲. دیدگاه فرهنگ معنوی و دینی نسبت به دنیا اگر افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند، از آشکار کردن آن پرهیز می‌کنند و رفتار دنیوی خود را توجیه دینی می‌کنند.

حالا تو بگو

۱- روح و شالوده هر فرهنگ:

☐ الف) هنجارها و نمادها ☐ ب) عقاید و ارزش‌ها

۲- پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های هستی‌شناسانه بشر:

☐ الف) سکولاریسم ☐ ب) اومانیزم

۳- در رویکرد سکولاریسم:

☐ الف) همه ابعاد معنوی انسان و جهان به فراموشی سپرده می‌شود.

☐ ب) همه ظرفیت‌های انسان، متوجه آرمان‌ها و اهداف دنیوی می‌شود.

۴- نتیجه سکولاریسم پنهان:

☐ الف) اومانیزم ☐ ب) پروتستانتیسم

۵- در جهان غرب به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است:

☐ الف) سکولاریسم ☐ ب) پروتستانتیسم

۶- دین‌داران در جهان غرب:

☐ الف) از آشکار کردن اهداف دنیوی خود پرهیز می‌کنند. ☐ ب) ناگزیر، هنجارها و رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی می‌کنند.

۷- مطابقت دادن حرکات نماز با حرکات ورزشی و بیان مفید بودن آن برای سلامت بدن، مصداق است.

☐ الف) سکولاریسم آشکار ☐ ب) سکولاریسم پنهان

پاسخ: ۱ «ب» ۲ «الف» ۳ «ب» (در فرهنگ غرب با توجه به مفهوم سکولاریسم پنهان، همیشه ابعاد معنوی انسان و جهان نادیده گرفته نمی‌شود، بلکه امکان دارد که این ابعاد معنوی در خدمت اهداف و نیازهای دنیوی قرار گیرد.) ۴ «ب» ۵ «الف» ۶ «ب» ۷ «ب»

۲. اومانیزم و اصالت انسان دنیوی

یکی از اساسی‌ترین پرسش‌های بشری، پرسش از چیستی و کیستی خود انسان است. نگاه فرهنگ غرب به انسان، اومانیزمی است. اومانیزم در ابعاد مختلف فرهنگ غرب نظیر هنر، ادبیات و حقوق بروز و ظهور یافته است.

اومانیزم	
معنا و ویژگی‌ها	۱. اومانیزم مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است.
	۲. اومانیزم به معنای اصالت انسان دنیوی و این‌جهانی می‌باشد.
پیامدها	۳. اومانیزم از نتایج منطقی سکولاریسم است. (به این معنا که اگر انسان نگاه و رویکرد دنیوی به جهان داشته باشد، در این رویکرد، خود را محور اصلی جهان می‌بیند).
	نکته: انسان بخشی از جهان هستی است. از این‌رو انسان‌شناسی هر فرهنگی متناسب با هستی‌شناسی آن فرهنگ است.
پیامدها	۱. در فرهنگی که نگاه توحیدی ندارد، انسان موجودی صرفاً این‌جهانی است که مستقل از خدا، اجازه هرگونه تصرفی را در دیگر موجودات دارد.
	۲. انسان در فرهنگ مدرن، خواسته‌های دنیوی و این‌جهانی خود را بدون آن‌که نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می‌شناسد.

۱. اگر در کانون هستی یک وجود مقدس و متعالی باشد، هیچ موجودی در مقابل آن نمی‌تواند اصالت داشته باشد، بلکه همه موجودات و از جمله انسان، آیات و نشانه‌های او خواهند بود.
۲. در فرهنگ اسلامی، انسان به عنوان برترین آیت و نشانه خداوند سبحان و خلیفه او در زمین است و به همین دلیل بر موجودات دیگر برتری دارد.
۳. براساس آیات قرآن کریم، انسان هنگامی به کرامت و خلافت دست می‌یابد که به ابعاد دنیوی و این‌جهانی خود محدود نشود و هر چه می‌تواند به خداوند نزدیک‌تر شود. اگر انسان به ابعاد دنیوی خود محدود بماند، گمراه می‌شود و حیاتی حیوانی یا پست‌تر از آن خواهد داشت.

بروز اومانيسم در بخش‌های مختلف فرهنگ غرب

هنر	هنر قرون وسطی، بر بعد معنوی و آسمانی انسان تأکید می‌ورزید و نقاشان، چهره انسان‌های اسوه و نمونه را در هاله‌ای از قداست ترسیم می‌کردند، اما هنر مدرن، بر بعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی تمرکز می‌کند.
حقوق انسان	حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانيستي است، صورتی دنیوی و این جهانی دارد و براساس خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد. مثال: اساس و منشأ قدرت حکومت، اراده مردم است. این اراده باید به وسیله انتخاباتی ابراز گردد که از روی صداقت و به طور ادواری، صورت پذیرد. (بخشی از ماده ۲۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر)
ادبیات	در ادبیات مدرن به سلوک‌های معنوی و مکاشفات و مشاهدات الهی انسان توجهی نمی‌شود، بلکه حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره این جهانی را منعکس می‌کند. به همین دلیل، رمان در فرهنگ غرب، بیشترین اهمیت را پیدا کرده است. (بخوانیم و بدانیم)

مقایسه حقوق انسان در فرهنگ دینی و فرهنگ مدرن غرب

فرهنگ توحیدی	حقوق انسان در فرهنگ دینی مبتنی بر فطرت الهی انسان است.
فرهنگ غرب	حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانيستي، صرفاً براساس خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد.

نکته ۱: در فرهنگ‌های دینی، اگر افرادی هواهای نفسانی خود را دنبال کنند، آن را به صورت آشکار و رسمی اظهار نمی‌کنند، بلکه نفس‌پرستی خود را در قالب مفاهیم دینی پنهان می‌کنند.

مثال: فرعون از خواسته‌های نفسانی خود تبعیت می‌کرد و از دیگران می‌خواست تا از او پیروی کنند. او ناگزیر بود خود را در زمره خدایان معرفی کند تا بتواند موقعیت و رفتار ظالمانه خود را توجیه نماید و می‌گفت: «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى: من پروردگار برتر شما هستم.»

۲: در فرهنگ‌های دنیوی، انسان مدرن خواسته‌های دنیوی و این جهانی خود را بدون آن که نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می‌شناسد.

مقایسه کنید (صفحه ۴۱ کتاب درسی)

۱: تفاوت حقوق بشر را در دو فرهنگ دینی و سکولار بیان کنید.

پاسخ: حقوق انسان در فرهنگ دینی مبتنی بر فطرت الهی انسان و ربوبیت پروردگار شکل می‌گیرد، اما حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانيستي، صرفاً براساس خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد.

حالا تو بگو

- مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب:
 - ☐ الف) اومانيسم
 - ☐ ب) سکولاریسم
- عبارت درست کدام است؟
 - ☐ الف) سکولاریسم از نتایج منطقی اومانيسم است. ☐ ب) اومانيسم از نتایج منطقی سکولاریسم است.
- در فرهنگ اسلامی، برترین آیت و نشانه خداوند است:
 - ☐ الف) انسان
 - ☐ ب) عقل
 - ☐ پ) طبیعت
- در فرهنگی که نگاه توحیدی ندارد:
 - ☐ الف) انسان موجودی صرفاً این جهانی است. ☐ ب) انسان مستقل از خداوند نیست و اجازه تصرف در دیگر موجودات را ندارد.
- ویژگی هنر مدرن:
 - ☐ الف) تأکید بر بُعد جسمانی و زیبایی‌های بدنی انسان
 - ☐ ب) تأکید بر بُعد معنوی و آسمانی انسان
- ادبیات مدرن:
 - ☐ الف) به سلوک‌های معنوی و مکاشفات الهی انسان توجه دارد.
 - ☐ ب) حالات روانی آدمیان در زندگی روزمره و این جهانی را منعکس می‌کند.
- حقوق انسان:
 - ☐ الف) در فرهنگ اومانيستي مبتنی بر خواسته‌ها، عادات و تمایلات طبیعی آدمیان است.
 - ☐ ب) در فرهنگ دینی، مبتنی بر غرایز و نیازهای دنیوی انسان است.

پاسخ: ۱ «الف» ۲ «ب» ۳ «الف» ۴ «الف» ۵ «الف» ۶ «ب» ۷ «الف»

بچه‌های عزیز، نوبتی هم که باشه، نوبت اینه که به دیدگاه معرفت‌شناختی غرب بپردازیم و ببینیم که براساس فرهنگ جدید غرب از چه راه‌هایی می‌توان واقعیت‌ها رو شناخت.

روشنگری	
معنای کلی	روشنگری راه شناخت حقیقت و موانع شناخت آن (حقیقت) را معرفی می‌کند.
معنای عام	۱. روشنگری در معنای عام خود، پدیده‌ای مدرن و مربوط به فرهنگ معاصر غرب نیست. ۲. انبیای الهی از دیرباز برای روشنگری و برداشتن موانعی آمده‌اند که راه را بر حقیقت بسته‌اند. ۳. در فرهنگ دینی اسلام، عقل، وحی و تجربه، روش‌های شناخت حقیقت‌اند. ۴. روشنگری در این معنا، هنگامی که با هستی‌شناسی و انسان‌شناسی دینی همراه باشد، با استفاده از وحی، عقل و تجربه، تفسیری دینی از انسان و جهان ارائه می‌دهد.
معنای خاص	۱. روشنگری در معنای خاص، به مبنای معرفت‌شناختی پذیرفته‌شده در فرهنگ غرب گفته می‌شود. ۲. مهم‌ترین ویژگی معرفت‌شناختی فرهنگ مدرن غرب، روشنگری است. ۳. روشنگری روشی از معرفت و شناخت است که با سکولاریسم و اومانیسم همراه می‌شود. ۴. روشنگری در بیش از چهارصد سال فرهنگ جدید غرب، شکل‌های مختلفی پیدا کرده است. ۵. وجه مشترک همه شکل‌های روشنگری، کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت است.

شکل‌های مختلف روشنگری در فرهنگ غرب	
قرون ۱۷ و ۱۸ میلادی	۱. روشنگری در این دو سده، بیشتر شکلی عقل‌گرایانه داشت. ۲. روشنگری با رویکرد دنیوی، اگر با شناخت عقلی همراه باشد، به دلیل این‌که وحی را نمی‌پذیرد به دئیسم^۱ منجر می‌شود. ۳. دئیسم، یعنی اعتقاد به خدایی که هیچ‌گونه برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد. (عزیزان، قتماً زیرنویس این صفحه را بخوانید)
قرون ۱۹ و ۲۰ میلادی	۱. روشنگری در این دو قرن، بیشتر شکل حس‌گرایانه پیدا کرد. ۲. وقتی روشنگری به شناخت حسی و تجربی محدود شود، نوعی علم تجربی سکولار پدید می‌آورد. ۳. علم تجربی سکولار، توان داورى دربارهٔ ارزش‌ها و آرمان‌های انسانی را ندارد، زیرا این پدیده‌ها حسی نیستند و صرفاً به صورت دانش ابزاری^۲، در خدمت اهداف دنیوی انسانی قرار می‌گیرد.
پایان قرن ۲۰	۱. از پایان قرن بیستم، با افول حس‌گرایی، فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است. ۲. در بحران معرفت‌شناختی امکان تشخیص درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب یا بد بودن هنجارها و رفتارها از بشر سلب می‌شود.

بخوانیم و بدانیم

دانش‌آموزان عزیز، شما قلوب می‌دوین که پدیده‌های زیادی در جهان هستی وجود دارن و هر دسته از پدیده‌ها رو با روش‌های خاص خودتون می‌تونیم بشناسیم و بررسی کنیم؛ مثلاً پدیده‌های طبیعی مثل زلزله و یا بیماری‌های جسمی رو با استفاده از مشاهده و هواس پنج‌گانه‌مون و با کمک ابزارهایی که ساختیم، می‌تونیم بررسی کنیم، ولی بعضی از پدیده‌های اجتماعی و یا قضیه‌های ریاضی و فلسفی رو نمی‌تونیم با هواس پنج‌گانه‌مون بشناسیم. بچه‌ها برای درک بهتر موضوع لطفاً به جدول زیر به نگاهی بندازین.

انواع شناخت		
شناخت حسی	شناخت عقلی	شناخت شهودی
● انسان امور محسوس مانند پدیده‌های طبیعی را از راه مشاهده و حس (دیدن، شنیدن، لمس کردن و ...) می‌شناسد.	● امور غیرطبیعی مانند قوانین علمی، قضایای ریاضی و قوانین فلسفی به کمک عقل و از راه استدلال عقلی شناخته می‌شوند.	● از راه مشاهده حسی و استدلال عقلی به دست نمی‌آید. ● شناخت شهودی، دارای انواع و مراتبی است و وحی نوع خاصی از شناخت شهودی است که از طرف خداوند برای هدایت آدمیان به پیامبران اعطا شده است. ● وحی الهی، انسان را به استفاده از عقل فرامی‌خواند و حس را نیز به عنوان یکی از ابزارهای شناخت مورد توجه قرار می‌دهد.
مثال: شناخت بیماری‌های جسمی و پدیده‌های طبیعی مثل زلزله و خورشیدگرفتگی	مثال: حل قضایای هندسی و معادلات ریاضی، استدلال در باب اصل علیت در فلسفه	مثال: درک غم و شادی درون خود، یا درک محبت و تنفر نسبت به دیگران

نکته: حس، عقل و وحی امکانات خدادادی هستند که بشر برای شناخت جهان هستی از آن‌ها استفاده می‌کند. برخی فرهنگ‌ها مانع شکوفایی این ظرفیت‌ها می‌شوند.

۱- مهم‌ترین ویژگی معرفت‌شناختی فرهنگ معاصر غرب:

☐ الف) سکولاریسم ☐ ب) اومانیسم ☐ پ) روشنگری

۲- روشنگری در فرهنگ اسلامی:

☐ الف) با سکولاریسم و اومانیسم همراه است. ☐ ب) با هستی‌شناسی و انسان‌شناسی دینی همراه است.

۳- وجه مشترک شکل‌های مختلف روشنگری در فرهنگ غرب:

☐ الف) کنارگذاشتن روش عقلی در شناخت حقیقت ☐ ب) کنارگذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت

☐ پ) کنارگذاشتن حس و تجربه در شناخت حقیقت

۴- صورت روشنگری غرب در دوره‌های مختلف:

☐ الف) در قرون ۱۷ و ۱۸ بیشتر شکلی عقل‌گرایانه داشت. ☐ ب) در قرون ۱۹ و ۲۰ بیشتر شکلی عقل‌گرایانه داشت.

۵- شروع بحران معرفت‌شناختی غرب:

☐ الف) از نیمه دوم قرن نوزدهم ☐ ب) از پایان قرن بیستم

۶- اعتقاد به خدایی که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد:

☐ الف) اومانیسم ☐ ب) پروتستانتیسم ☐ پ) سکولاریسم پنهان ☐ ت) دئیسم

۷- پیامد روشنگری قرن ۱۹ و ۲۰:

☐ الف) علم عقلی سکولار ☐ ب) بحران معرفتی ☐ پ) پدیدآمدن علم تجربی سکولار

پاسخ: ۱ «پ» ۲ «ب» ۳ «ب» ۴ «الف» ۵ «ب» ۶ «ت» ۷ «پ»

مقایسه کنید (صفحه ۴۳ کتاب درسی)

ویژگی‌های روشنگری غرب و پیامدهای آن را در دوره‌های زمانی در جدول زیر مقایسه کنید.

پاسخ:

روشنگری در غرب		
پیامد	ویژگی	دوره زمانی
دئیسم	عقل‌گرایی، نفی وحی	قرون هفدهم و هجدهم
دانش ابزاری	حس‌گرایی، نفی عقل و وحی	قرون نوزدهم و بیستم
بحران معرفتی	افول تجربه‌گرایی، نفی تجربه، نفی عقل و وحی	پایان قرن بیستم

با هم تکمیل کنید (صفحه ۴۳ کتاب درسی)

عقاید و دانش‌های بنیادین	فرهنگ معاصر غرب	فرهنگ توحیدی
هستی‌شناختی	سکولاریسم که به معنای رویکرد دنیوی و صرفاً این‌جهانی به هستی است.	توحید از خداوند واحدی حکایت دارد که خداوند همه آدمیان و پروردگار همه جهان‌هاست. همه موجودات از او پدید آمده‌اند و به سوی او بازمی‌گردند.
انسان‌شناختی	اومانیسم و اصالت انسان به این معنا است که انسان دنیوی، موجودی صرفاً این‌جهانی است که مستقل از خدا است و اجازه هرگونه تصرفی را در دیگر موجودات دارد.	انسان موجودی مختار، مسئول، متعهد، دارای فطرتی الهی و خلیفه خداوند در روی زمین است و در مقابل خداوند نمی‌تواند اصالت داشته باشد.
معرفت‌شناختی	روشنگری در معنای خاص با سکولاریسم و اومانیسم همراه شده است و وحی و شهود در شناخت حقیقت را کنار می‌گذارد.	روشنگری در معنای دینی که توسط انبیا و اولیای الهی مطرح شده است، از هر سه سطح شناخت، یعنی عقل، وحی و تجربه در شناخت حقیقت بهره می‌برد.

۱- البته بچه ها دقت داشته باشید که هر چند توجه به بدن تو هنر مدرن نمودهای زیادی دارد، اما صرفاً تمرکز هنر مدرن بر این موضوع نیست و چیزهایی دیگه ای نیز درش مطرح است. کافیه برین و تو گوگل سرچ کنی «نقاشی مدرن»، «سینمای مدرن» و ... و ببینی بیشتر از اون که ابعاد جسمانی و زیبایی های بدنی تو اون پررنگ باشه، حالات روانی انسان، ترس ها، فواسته ها و سوالات انسان پررنگ هستن. دیدن آثار کارگردان سوئدی، اینگمار برگمان رو پیشنهاد می کنیم. برگمان یکی از طلایه داران هنر مدرن و تو آثارش توجه به معنویت، پیستی و تردید بسیار پررنگه.

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

۳۴۷- در رویکرد سکولاریسم، همهٔ ظرفیت‌های انسان، متوجه آرمان‌های معنوی و اهداف دنیوی می‌شود.

۳۴۸- رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، مربوط به سکولاریسم پنهان است.

۳۴۹- در جهان غرب، سکولاریسم به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است، به گونه‌ای که دینداران، هنجارها و رفتارهای دینی خود را با تفاسیر دینی و این‌جهانی توجیه می‌کنند.

۳۵۰- سکولاریسم، مهم‌ترین ویژگی هستی‌شناختی فرهنگ معاصر غرب است و از نتایج منطقی اومانیزم محسوب می‌شود.

۳۵۱- اومانیزم، مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ معاصر غرب و به معنای اصالت انسان دنیوی و این‌جهانی است. (آزمون نهایی فرداد ۱۴۰۳)

۳۵۲- در فرهنگ قرآن انسان هنگامی به کرامت و خلافت دست می‌یابد که به ابعاد دنیوی و این‌جهانی خود محدود نشود.

۳۵۳- در فرهنگی که نگاه توحیدی ندارد، انسان موجودی صرفاً این‌جهانی است که مستقل از خدا، اجازهٔ هرگونه تصرف در دیگر موجودات را دارد.

۳۵۴- انسان بخشی از جهان هستی است. از این‌رو انسان‌شناسی هر فرهنگی متناسب با هستی‌شناسی آن فرهنگ است.

۳۵۵- هنر قرون وسطی بر بعد معنوی و جسمانی انسان تأکید می‌ورزد.

۳۵۶- حقوق بشر در فرهنگ غرب، صورتی دنیوی و این‌جهانی دارد و صرفاً براساس خواسته‌ها، عادت‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرد.

۳۵۷- روشنگری در معنای عام خود، پدیده‌ای مدرن و مربوط به فرهنگ معاصر غرب است.

۳۵۸- وقتی روشنگری به شناخت حسی و تجربی محدود شود، به دئیسم ختم می‌شود.

۳۵۹- شناخت شهودی از راه مشاهدهٔ حسی و استدلال عقلی به دست می‌آید. (بفوانیم و بدانیم)

۳۶۰- وحی الهی، انسان را به استفاده از عقل فرا می‌خواند و حس را نیز به عنوان یکی از ابزارهای شناخت مورد توجه قرار می‌دهد. (بفوانیم و بدانیم)

جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

۳۶۱- سکولاریسم، پاسخ فرهنگ معاصر غرب به پرسش‌های بشر است.

۳۶۲- رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی از نهضت‌های جدید دینی شده است که از آن با عنوان یاد می‌شود.

۳۶۳- اومانیزم، مهم‌ترین ویژگی فرهنگ معاصر غرب است و به معنای دنیوی و این‌جهانی است.

۳۶۴- براساس قرآن کریم، انسان هنگامی به و دست می‌یابد که به ابعاد دنیوی و این‌جهانی خود محدود نشود و هر چه می‌تواند به خداوند نزدیک‌تر شود.

۳۶۵- حقوق انسان در فرهنگ دینی، مبتنی بر انسان است.

۳۶۶- انسان مدرن خواسته‌های دنیوی و این‌جهانی خود را بدون آن‌که نیازی به توجیه و داشته باشد به رسمیت می‌شناسد.

۳۶۷- روشنگری در معنای خاص، هنگامی که با هستی‌شناسی و انسان‌شناسی دینی همراه باشد، با استفاده از، عقل و، تفسیری دینی از انسان و جهان ارائه می‌دهد.

۳۶۸- روشنگری با رویکرد دنیوی، هنگامی که با شناخت عقلی همراه باشد، به دلیل این‌که وحی را نمی‌پذیرد، به ختم می‌شود و هنگامی که روشنگری به شناخت حسی محدود شود، نوعی پدید می‌آورد.

۳۶۹- در پایان قرن بیستم با افول حس‌گرایی، فرهنگ غرب گرفتار شده است. (آزمون نهایی فرداد ۱۴۰۳)

«من» (ما) کیستم (کیستیم)؟ چیستم؟ (چیستیم؟)

۳۷۰- «ما» هر دو باورهای سکولار فرهنگ غرب را تشکیل می‌دهیم.

۳۷۱- «من» حاصل رویکرد گزینشی غرب به ابعاد معنوی و دینی هستم که در قالب نهضت دینی جلوه‌گر شده‌ام.

۳۷۲- «من» نوعی از جهان اجتماعی هستم که سکولاریسم در «من» به صورت جهان‌بینی غالب درآمده است.

۳۷۳- «ما» در جهان غرب ناگزیر هستیم تا هنجارها و رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی و این‌جهانی کنیم.

۳۷۴- «من» مهم‌ترین ویژگی انسان‌شناختی فرهنگ غرب هستم.

۳۷۵- «من» به سلوک‌های معنوی و مکاشفات و مشاهدات الهی انسان توجهی ندارم، بلکه حالات روانی آدمیان را در زندگی روزمره و این‌جهانی منعکس می‌کنم. (بفوانیم و بدانیم)

۳۷۶- «من»، نه براساس فطرت الهی بلکه براساس خواسته‌ها، عادت‌ها و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می‌گیرم.

۳۷۷- «من» خودم را در زمرهٔ خدایان معرفی می‌کردم تا بتوانم موقعیت و رفتار ظالمانه‌ام را توجیه کنم.

۳۷۸- «من» بدون آن‌که نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشم، خواسته‌های دنیوی‌ام را به رسمیت می‌شناسم.

۳۷۹- «ما» از دیرباز برای روشنگری و از بین بردن موانعی آمده‌ایم که راه را بر حقیقت بسته‌اند.

۳۸۰- هر سه «ما» از روش‌های شناخت حقیقت در فرهنگ دینی اسلام هستیم.

۳۸۱- روشنگری در معنای خاص، روشی از معرفت‌شناختی غرب است که با «ما» همراه شده است.

۳۸۲- «من» نتیجه نوعی از شناخت عقلی هستیم که وحی را نمی‌پذیریم و به خدایی اعتقاد داریم که هیچ برنامه‌ای برای هدایت و سعادت بشر ندارد.

۳۸۳- «من» نوعی از علم هستیم که به صورت دانش ابزاری در خدمت اهداف دنیوی انسان قرار می‌گیرد.

۳۸۴- «من» نوعی بحران هستیم که نمی‌توانیم درست یا غلط بودن باورها و اندیشه‌ها و خوب و بد بودن هنجارها و رفتارها را تشخیص دهیم.

۳۸۵- قوانین علمی، قضایای ریاضی و قوانین فلسفی را از طریق «من» می‌شناسند. (بشوائیم و بدانیم)

۳۸۶- برای درک غم و شادی و محبت و تنفر باید از طریق «من» وارد شد. (بشوائیم و بدانیم)

■ زمان و دوره‌های تاریخی را در عبارات زیر مشخص کنید.

۳۸۷- در کدام دوره تاریخی غرب، هنر بر ابعاد معنوی و آسمانی استوار بود؟

۳۸۸- در کدام دوره‌های تاریخی غرب، هنر بر ابعاد جسمانی و زیبایی‌های بدنی تمرکز می‌کرد؟

۳۸۹- روشنگری در معنای عام مربوط به کدام دوران تاریخی بشر است؟

۳۹۰- روشنگری در معنای خاص در فرهنگ غربی، عمر چندساله دارد و مربوط به کدام دوره تاریخی غرب است؟

۳۹۱- روشنگری در کدام دوره تاریخی در غرب، شکل عقل‌گرایانه داشت؟

۳۹۲- روشنگری در کدام دوره تاریخی غرب، شکل حس‌گرایانه پیدا کرد؟

۳۹۳- فرهنگ غرب، طی کدام قرن گرفتار بحران معرفت‌شناختی شد؟

■ با کلمات زیر جملات معنادار بسازید.

۳۹۴- (هدایت - اعتقاد - دئیسم - برنامه - سعادت - خدا - بشر - نداشتن)

۳۹۵- (نیاز - آسمانی - به رسمیت شناختن - الهی - خواسته‌ها - مدرن - این جهانی - انسان - دنیوی - توجیه - بدون)

۳۹۶- (ابعاد - جهان - باورها - غیرمادی - انکار کردن - فلسفه‌ها - سکولاریسم - شامل شدن - ابعاد - هستی - آشکارا)

■ گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۳۹۷- به ترتیب در ارتباط با عبارات زیر، کدام گزینه درست است؟

«مهم‌ترین ویژگی معرفت‌شناسانه فرهنگ معاصر غرب - رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان»

(۱) روشنگری - لیبرالیسم (۲) اومانیزم - پروتستانتیسم

(۳) پروتستانتیسم - سکولاریسم (۴) روشنگری - پروتستانتیسم

۳۹۸- به ترتیب در ارتباط با عبارات مقابل، کدام گزینه درست است؟ «نفی ابعاد معنوی جهان هستی - دئیسم»

(۱) سکولاریسم آشکار - سکولاریسم پنهان (۲) سکولاریسم پنهان - سکولاریسم آشکار

(۳) سکولاریسم آشکار - سکولاریسم آشکار (۴) سکولاریسم پنهان - سکولاریسم آشکار

۳۹۹- به ترتیب در ارتباط با عبارات زیر، کدام گزینه درست است؟

«از نتایج منطقی سکولاریسم - اعتقاد به خداوند و بی‌اعتقادی به پیامبران»

(۱) اومانیزم - سکولاریسم پنهان (۲) روشنگری - دئیسم (۳) اومانیزم - دئیسم (۴) روشنگری - سکولاریسم پنهان

۴۰۰- هنر قرون وسطی، بر ابعاد انسان تأکید می‌ورزید؛ حقوق بشر بر مبنای اندیشه صورتی این جهانی دارد.

(۱) معنوی - اومانیزمی (۲) جسمانی - اومانیزمی (۳) معنوی - روشنگری (۴) جسمانی - روشنگری

۴۰۱- روشنگری با رویکرد دنیوی و این جهانی، هنگامی که با شناخت عقلی همراه باشد، به دلیل این که وحی را نمی‌پذیرد به ختم می‌شود و

هنگامی که به محدود شود، نوعی علم تجربی سکولار را پدید می‌آورد.

(۱) سکولاریسم - شناخت عقلی (۲) دئیسم - شناخت حسی

(۳) دئیسم - شناخت شهودی (۴) سکولاریسم - حس‌گرایی

۴۰۲- روشنگری در قرون، بیشتر شکلی عقل‌گرایانه داشت. از پایان قرن بیستم با افول اصل روشنگری و به دنبال آن فرهنگ

مدرن گرفتار بحران معرفت‌شناختی شده است.

(۱) هفدهم و هجدهم - عقل‌گرایی (۲) هجدهم و نوزدهم - حس‌گرایی

(۳) هفدهم و هجدهم - حس‌گرایی (۴) نوزدهم و بیستم - عقل‌گرایی

۴۰۳- وجه مشترک همه صورت‌های روشنگری در معنای خاص چیست؟

(۱) استفاده از شناخت تجربی (۲) استفاده از شناخت عقلی

(۳) کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت (۴) استفاده از شناخت تجربی و شناخت عقلی

۴۰۴- به ترتیب، شناخت قوانین فلسفی و وحی مربوط به کدام نوع شناخت هستند؟

(۱) حسی - عقلی (۲) عقلی - شهودی (۳) مشاهده و حس - شهودی (۴) عقلی - حسی

■ عبارت درست داخل کمانک را انتخاب کنید.

۴۰۵- اروپا در (پنج / شش) قرن اخیر کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی بوده است که به نام فرهنگ غرب شناخته می‌شود.

۴۰۶- اگر افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند (از آشکارکردن آن پرهیز می‌کنند) رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی و این‌جهانی می‌کنند.

۴۰۷- مهم‌ترین ویژگی هستی‌شناسانه فرهنگ غرب (سکولاریسم / اومانیسم) است.

۴۰۸- بر مبنای اندیشه اومانیستی، (حقوق الهی / حقوق بشر) براساس خواسته‌های آدمیان شکل می‌گیرند.

۴۰۹- در فرهنگ مدرن، انسان‌ها (نفس‌پرستی خویش را در قالب مفاهیم دینی پنهان می‌کنند) / خواسته‌های خود را بدون نیاز به توجیه الهی به رسمیت می‌شناسند.

۴۱۰- در روشنگری (عام / خاص) وحی و شهود کنار گذاشته می‌شود.

۴۱۱- وقتی روشنگری به شناخت حسی و تجربی محدود شود نوعی (علم سکولار / دین بدون شریعت) پدید می‌آورد.

۴۱۲- از پایان قرن بیستم، به دلیل (افول عقل‌گرایی / افول حس‌گرایی) فرهنگ غرب گرفتار بحران معرفت‌شناسی شده است.

۴۱۳- دیدار سران اروپایی با پاپ مصداق (سکولاریسم آشکار / سکولاریسم پنهان) است. (زیرنویس عکس)

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۴۱۴- جهان‌بینی فرهنگ غرب نسبت به جهان هستی چه نام دارد؟

۴۱۵- سکولاریسم به چه معناست؟

۴۱۶- باور سکولار در فرهنگ غرب به چند دسته تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.

۴۱۷- در کدام نوع سکولاریسم، ابعاد غیرمادی جهان هستی انکار می‌شود؟

۴۱۸- در کدام نوع سکولاریسم، جهان غرب رویکرد گزینشی نسبت به ابعاد معنوی و دینی جهان دارد؟ (آزمون نهایی فرداد ۱۴۰۳)

۴۱۹- مطابقت‌دادن حرکات نماز با حرکات ورزشی بیانگر چیست؟ (زیرنویس عکس)

۴۲۰- اومانیسم از نتایج منطقی چیست؟

۴۲۱- هنر قرون وسطی بر چه ابعادی از وجود انسان تأکید می‌ورزید؟

۴۲۲- هنر مدرن بر چه ابعادی از وجود انسان تمرکز می‌کند؟

۴۲۳- حقوق انسان در فرهنگ دینی بر چه اساسی شکل می‌گیرد؟

۴۲۴- مبنای حقوق بشر در جهان سکولار غرب چیست؟

۴۲۵- منظور از روشنگری چیست؟

۴۲۶- روشنگری در چند معنا به کار می‌رود؟ نام ببرید.

۴۲۷- روشنگری در دو سده هفدهم و هجدهم، بیشتر چه شکلی داشته است؟

۴۲۸- دنیسم یعنی چه؟

۴۲۹- کدام دانش صرفاً وسیله رسیدن به اهداف دنیوی است؟ (پاورقی)

■ نمونه یا مصداق بیاورید.

۴۳۰- هر عبارت بیانگر کدام دیدگاه غرب است؟ (هستی‌شناسانه - انسان‌شناسانه - معرفت‌شناسانه)

الف) شکل‌گیری دانشی که توانایی ارزیابی ارزش‌ها و اهداف انسانی را ندارد. (.....)

ب) آدمیان مستقل از خداوند، اجازه هرگونه تصرفی را در دیگر موجودات دارند. (.....)

پ) در جهان غرب، دین‌داران، هنجارها و رفتارهای دینی خود را توجیه دنیوی می‌کنند. (.....)

۴۳۱- هر عبارت مصداق کدام نوع سکولاریسم است؟

الف) پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی (.....)

ب) افزایش باورهای ماتریالیستی و خداناباورانه در برخی جوامع (.....)

۴۳۲- هر عبارت بیانگر ویژگی هنر در کدام دوره فرهنگ غرب است؟

الف) تأکید بر بُعد جسمانی وجود انسان (.....)

ب) تأکید بر بُعد معنوی وجود انسان (.....)

(الف) سده‌های نوزدهم و بیستم (.....)

(ب) پایان قرن بیستم (.....)

(پ) سده‌های هفدهم و هجدهم (.....)

(بشوائیم و بدائیم)

۴۳۴- برای شناخت پدیده‌های زیر از چه روشی استفاده می‌شود؟

(الف) پی‌بردن به غم و شادی خود یا محبت و تنفر نسبت به دیگران (.....)

(ب) شناخت قوانین علمی و قضایای ریاضی (.....)

(پ) شناخت پدیده‌های طبیعی (.....)

■ متن خوانی کنید.

۴۳۵- هر کدام از عبارات ۱، ۲ و ۳ با کدام یک از عبارات الف، ب و پ در ارتباط اند؟

۱- رویکرد گزینشی جهان غرب به ابعاد معنوی و دینی جهان، سبب پیدایش و رشد برخی نهضت‌های جدید دینی شده است که از آن با عنوان پروتستانتیسم یاد می‌شود.

۲- فرعون از خواسته‌های نفسانی خود تبعیت می‌کرد و از دیگران می‌خواست که از او پیروی کنند. او ناگزیر بود خود را در زمره خدایان معرفی کند تا بتواند موقعیت و رفتار ظالمانه خود را توجیه کند و می‌گفت: «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى».

۳- عقل و وحی امکانات خدادادی هستند که بشر برای شناخت جهان هستی از آن‌ها استفاده می‌کند، ولی برخی فرهنگ‌ها مانع شکوفایی این امکانات می‌شوند. (الف) اگر افرادی که درون فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند و از آشکارکردن آن پرهیز کنند، رفتار دنیوی خود را توجیه دینی کرده‌اند.

(ب) روشنگری در معنای خاص مبنای معرفت‌شناختی غرب است که در طول بیش از چهار صد سال فرهنگ جدید غرب، شکل‌های مختلفی پیدا کرده است که وجه مشترک همه آن‌ها کنار گذاشتن وحی و شهود در شناخت حقیقت است.

(پ) سکولاریسم پنهان شامل باورها و فلسفه‌هایی است که ابعاد معنوی هستی را نفی نمی‌کنند بلکه بخش‌هایی از باورهای معنوی و دینی را در خدمت اهداف دنیوی و این‌جهانی قرار می‌دهند و از توجه یا عمل به بخش‌های دیگر سر باز می‌زنند.

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۴۳۶- سکولاریسم آشکار شامل چه باورهایی می‌شود؟

۴۳۷- سکولاریسم پنهان به چه معناست؟

۴۳۸- آیا در فرهنگ دینی و معنوی، آبادکردن دنیا، هدف مستقلی محسوب می‌شود؟

۴۳۹- افرادی که در بستر فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، رفتارهای دنیوی خود را چگونه سامان می‌دهند؟

۴۴۰- در جهان سکولار غرب، دینداران، هنجارها و رفتارهای دینی خود را چگونه توجیه می‌کنند؟

۴۴۱- آیا در فرهنگ دینی و معنوی، انسان در مقابل خداوند، اصالت دارد؟ توضیح دهید.

۴۴۲- براساس قرآن کریم، در چه صورتی انسان به کرامت و خلافت دست می‌یابد؟

۴۴۳- در فرهنگ سکولار و فرهنگی که نگاه توحیدی ندارد، انسان چه جایگاهی دارد؟

(بشوائیم و بدائیم)

۴۴۴- اومانیسم چه تأثیراتی بر ادبیات مدرن گذاشته است؟

۴۴۵- انسان در فرهنگ‌های دینی، ابعاد نفسانی و خواسته‌های دنیوی خود را چگونه دنبال می‌کند؟ مثال هم بنویسید.

۴۴۶- انسان مدرن چگونه خواسته‌های دنیوی خود را به رسمیت می‌شناسد؟

۴۴۷- روشنگری در معنای عام به چه معناست؟ نمونه‌ای ذکر کنید.

۴۴۸- روشنگری در معنای خاص را توضیح دهید.

۴۴۹- آیا علم تجربی سکولار، توان داوری درباره ارزش‌ها و آرمان‌های انسانی را دارد؟ توضیح دهید.

۴۵۰- بحران معرفت‌شناختی چه پیامدی به همراه دارد؟

(بشوائیم و بدائیم)

۴۵۱- آیا راه شناخت همه موجودات و پدیده‌های جهان هستی یکسان است؟ استدلال کنید.

۴۵۲- عبارات را کامل کنید.

(الف) رفتار دنیاگرایانی که در جهان دینی زندگی می‌کنند. (.....)

(ب) رفتار دیندارانی که در جهان سکولار زندگی می‌کنند. (.....)

۴۵۳- براساس آیات قرآن هر عبارت چه پیامدی دارد؟

(الف) محدودشدن انسان به ابعاد دنیوی خود (.....)

(ب) محدودنشدن انسان به ابعاد این‌جهانی خود (.....)

جداول و نمودارها را پاسخ دهید.

۴۵۴- با توجه به عقاید و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب، جدول زیر را کامل نمایید.

دسته‌بندی عقاید	مهم‌ترین ویژگی	معنای آن
هستی‌شناختی		
انسان‌شناختی		
معرفت‌شناختی		

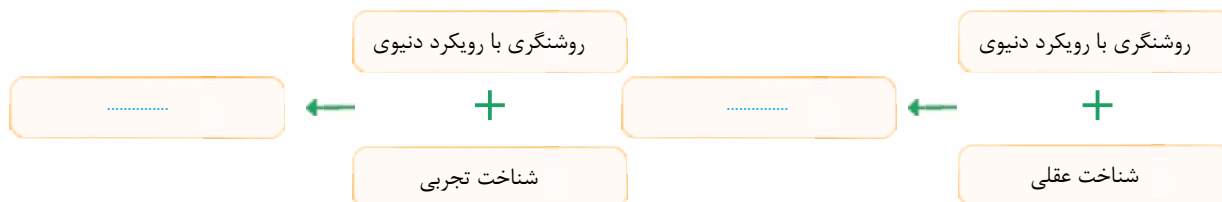
🚀 ۴۵۵- جدول زیر را تکمیل کنید:

پیامد	ویژگی	دورهٔ زمانی
.....		روشنگری قرون ۱۹ و ۲۰
.....		روشنگری قرون ۱۷ و ۱۸
.....		پایان قرن بیستم

۴۵۶- هر یک از عبارتهای سمت راست به کدام یک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (۲ مورد از مفاهیم اضافی است). (ترکیبی از متن کتاب و بفوانیم و بدانیم)

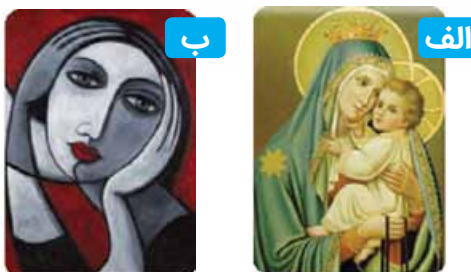
عبارات	مفاهیم
۱- در فرهنگ دینی، هدف مستقلی نیست بلکه وسیله‌ای در خدمت اهداف معنوی است.	الف) گمراهی و حیات حیوانی
۲- محدودماندن انسان به ابعاد دنیوی پیامدهایی دارد.	ب) وحی الهی
۳- نفس پرستی و هواهای نفسانی در قالب مفاهیم دینی در این فرهنگ پنهان می‌شود.	پ) آبادی دنیا
۴- انسان را به استفاده از عقل فرامی‌خواند و به حس به عنوان یکی از ابزارهای شناخت توجه می‌کند.	ت) استدلال عقلانی
	ث) فرهنگ دینی
	ج) فرهنگ دنیوی

👤 ۴۵۷- با توجه به روشنگری در فرهنگ معاصر غرب، دو نمودار زیر را کامل کنید.

تصویر (تصاویر) را تحلیل کنید.

۴۵۸- تصاویر زیر با کدام یک از مفاهیم درس در ارتباط اند؟ استدلال کنید.

تصاویر حضرت مریم مقدس

دانش‌آموزان عزیز، آیا می‌دانید که **آغاز شکل‌گیری** هر پدیده اجتماعی، اغلب هیجان‌انگیزترین لفظ آن است؟ چون توأم با بیم و امید و تنش و دلهره است. در عین حال، این سرآغاز **شفاف‌ترین** لفظ نیز به شمار می‌رود، لذا اطلاعات قابل توجهی در اختیارمون می‌گذارد. به زبان ساده‌تر، سرآغاز هر پدیده، سرگذشت و **سرنوشت** آن پدیده را به صورت فاصله در فود پای می‌دهد، درست مثل **بیداری اسلامی** که سرآغازی دارد.

په‌ها، وقتی جهان غرب با کشورهای اسلامی از جمله ایران فودمون مواجه شد، ابتدا **ابعاد نظامی**، سیاسی، پیشرفت اقتصادی و فناوری و رفاه فودشو به رخ ها کشید ولی لایه‌های عمیق‌اش از چشم ماها مفی ماند. به همین دلیل بعضی‌ها به پای این‌که غرب حقیقی را بشناسند، **تحت تأثیر پاذبه‌های اوان** قرار گرفتند و باهاش دوست شدند، حتی دل و دین در مقابل غرب باختند. برعکس، برخی دیگر که **نگاه‌های عمیق‌تری** به مسائل داشتند، متوجه شدند که غرب با یک شکل ظاهرالصلاح قصد نفوذ و سوء استفاده از کشورهای اسلامی را دارد؛ بنابراین نه تنها با غرب وارد فضای دوستی نشدند، بلکه شروع کردند به **بررسی دافعه‌ها** و فطرات غرب. به این منظور لازم بود تا دست به بیداری بزنند. این گروه دیدگاه‌هاشون **کاملاً برعکس** گروه اول بود که شیفته غرب شده بودند.

په‌ها باید با دیدگاه این دو گروه آشنا بشیم؛

۱. نخستین بیدارگران اسلامی

وضعیت جوامع اسلامی در هنگام مواجهه با جهان غرب

۱. غرب متجدد زمانی با جهان اسلام روبه‌رو شد که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام، با وجود رعایت ظواهر اسلامی، استبدادهای قومی و قبیله‌ای بودند. **(عامل داخلی؛ ضعف حکومت‌های اسلامی)**
۲. دولت‌های کشورهای مسلمان نیز به میزان دوری از سنن دینی و اسلامی، آسیب‌پذیری بیشتری در برابر کشورهای غربی پیدا می‌کردند. **(عامل خارجی؛ ضعف حکومت‌های اسلامی)**
۳. فقاقت^۱ و عدالت دو عنصر برتر فرهنگ اسلامی، اغلب در حاشیه مناسبات قدرت‌های قومی، باقی مانده بودند. **(عامل داخلی؛ ضعف روحانیت)**
۴. عالمان دینی، اغلب براساس ضرورت حفظ امنیت با حاکمان کشورهای خود، تعامل می‌کردند. **(عامل داخلی؛ ضعف روحانیت)**
۵. قدرت نظامی، سیاسی، اقتصادی و جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی نیز سبب شد تا دولتمردان کشورهای اسلامی مرعوب و شیفته فرهنگ غرب شوند و این مسئله عزت و استقلال کشورهای اسلامی را تضعیف می‌کرد. **(عامل خارجی؛ قوت و قدرت کشورهای غربی)**

دوستای عزیز، همون‌طور که در ابتدای درس گفته شد، برفوردها و دیدگاه‌های مختلف کشورهای اسلامی با جهان غرب، متفاوت بود. در این درس با شیوه مواجهه سه دسته از پریان‌های اجتماعی جهان اسلام (نخستین بیدارگران اسلامی، منورالفکران غرب‌گرا و روشنفکرای پپ) با جهان غرب آشنا می‌شیم.

نخستین بیدارگران اسلامی

موضوع	نخستین بیدارگران اسلامی
موضوع	نخستین بیدارگران اسلامی کسانی بودند که به خطر جوامع غربی و خطر شیوه برخورد دولت‌های اسلامی در برابر غرب توجه کردند و حرکت‌ها و جنبش‌هایی را در مقابله با غرب به وجود آوردند.
مهم‌ترین ویژگی‌ها	نخستین بیدارگران: ۱. به خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی توجه داشتند و خواستار استقلال اقتصادی و سیاسی جوامع اسلامی بودند. ۲. به دنبال اصلاح رفتار دولت‌های اسلامی بودند. ۳. بیداری را بازگشت به اسلام و عمل به آن می‌دانستند. ۴. بسیاری از آنان وحدت امت اسلامی و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند و قومیت‌های مختلف را درون امت واحد اسلامی به رسمیت می‌شناختند.
نقاط ضعف	۱. بیدارگران نخستین، با وجود رویکرد اعتراض‌آمیز به غرب، از فرهنگ غرب شناخت عمیقی نداشتند. ۲. آن‌ها خطر غرب را بیشتر در سلطه‌گری و قدرت سیاسی و اقتصادی آن می‌دیدند. ۳. برخی از آنان، دوری مسلمانان از عمل به اسلام را عامل ضعف جوامع اسلامی می‌دانستند. ۴. بیدارگران نخستین، گمان می‌کردند دلیل قدرتمندی جوامع غربی این است که عملکرد آن‌ها اغلب همان است که مورد توجه اسلام است. مثال: محمد عبده، شاگرد سید جمال در مصر می‌گوید: «در شرق، مسلمان را دیدم و اسلام را ندیدم و در غرب، اسلام را دیدم و مسلمان را ندیدم.»

۱- فقاقت به معنای شناخت عمیق احکام الهی و پیروی از آن‌هاست.

نخستین بیدارگران اسلامی		
نمونه‌هایی از جنبش‌ها و حرکات‌ها	ایران	۱. حضور فعال عالمان دینی در مقابله با دولت تزاری روسیه ۲. تدوین رساله‌های جهادی علمای اسلام مثال: در حمله روسیه تزاری به ایران، عده زیادی از علمای اسلام با تدوین کتاب‌ها و رساله‌های گوناگون، حکم جهاد با کفار را به طور مستدل و مشروح بیان کردند. این رساله‌ها با عنوان جهادیه شناخته می‌شوند. ۳. اصلاحات امیرکبیر ۴. حکم میرزای شیرازی در جنبش تنباکو
	جهان اسلام	اقدامات سید جمال‌الدین اسدآبادی و شاگردان او در کشورهای اسلامی، نمونه‌هایی از حرکات‌ها و جنبش‌های جهان اسلام هستند. مثال: نشریه عروة الوثقی که درباره خودباوری مسلمانان و مبارزه با استعمار که سید جمال‌الدین اسدآبادی با همکاری محمد عبده در پاریس منتشر و در دهه‌ها کشور آسیایی و آفریقایی توزیع می‌کرد.

حالا تو بگو

- ۱- غرب متجدد زمانی با جهان اسلام روبه‌رو شد که قدرتهای سیاسی جهان اسلام:
 - ☐ الف) ظواهر اسلامی را رعایت نمی‌کردند.
 - ☐ ب) استبدادهای قومی و قبیله‌ای بودند.
 - ۲- در زمان مواجهه جهان غرب با جهان اسلام، عالمان دینی:
 - ☐ الف) براساس ضرورت حفظ امنیت با حاکمان کشورهای اسلامی تعامل می‌کردند.
 - ☐ ب) هیچ‌گونه تعاملی با قدرتهای سیاسی جهان اسلامی نداشتند.
 - ۳- دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی که اغلب در حاشیه مناسبات قومی باقی‌مانده بودند، کدام‌اند؟
 - ☐ الف) توحید و معاد
 - ☐ ب) توحید و نبوت
 - ☐ پ) فقاقت و عدالت
 - ۴- کدام مسئله عزت و استقلال کشورهای اسلامی را تضعیف می‌کرد؟
 - ☐ الف) مرعوب و شیفته فرهنگ غرب شدن دولتمردان کشورهای اسلامی
 - ☐ ب) دوری حاکمان و مردم مسلمان کشورهای اسلامی از سنت‌های دینی و اسلامی
 - ۵- نخستین بیدارگران اسلامی:
 - ☐ الف) قومیت‌های مختلف را به رسمیت نمی‌شناختند.
 - ☐ ب) وحدت امت اسلامی و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند.
 - ۶- نقطه ضعف نخستین بیدارگران اسلامی:
 - ☐ الف) خطر غرب را بیشتر در سلطه‌گری و قدرت فرهنگی و سیاسی آن می‌دیدند.
 - ☐ ب) با وجود رویکرد اعتراض‌آمیز به غرب، از فرهنگ غرب، شناخت عمیقی نداشتند.
- پاسخ: ۱ «ب» ۲ «الف» ۳ «پ» ۴ «الف» ۵ «ب» ۶ «ب»

۲. منورالفکران و روشنفکران غرب‌گرا

با شکل‌گیری استعمار و نفوذ دولت‌های غربی توی کشورهای اسلامی، به **پیران اجتماعی** **دیگه** در کنار نخستین بیدارگرا شکل گرفت که خود این پیران به دو دسته تقسیم می‌شدند. **نسل اولشون** منورالفکر بودن و **نسل دومشون** روشنفکرای پپ. اکثر منورالفکر توی کشورهای غربی تمهیل کرده بودن و دوست داشتن کشورای مسلمون مثل کشورای غربی پیشرفت کنن، ولی راه درستی رو انتقاد نکرده بودن. این منورالفکر فکر می‌کردن که **سرتاپای مسلمونا** مثل غربیا بشه و همه کارای اونارو تقلید کنن، مسلمونا هم پیشرفت می‌کنن، اما اصلاً به **تفاوت** میون فرهنگ غرب و فرهنگ اسلام توجه نمی‌کردن. بریم ببینیم این گروه چه خصوصیات داشتن و دنبال چی بودن.

منورالفکران غرب‌گرا	
موضع	۱. به موازات نخستین بیدارگران اسلامی، گروه دیگری در جوامع اسلامی پیدا شدند که شیفته فرهنگ غرب بودند. ۲. این گروه - که بیشتر در لژهای فراماسونری ^۱ سازمان می‌یافتند - نیز خود را بیدارگر می‌دانستند، اما برخلاف بیدارگران اسلامی، بیداری را در گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی معنا می‌کردند. ۳. آنان در ایران، اومانیسیم را به آدمیت، و روشنگری مدرن را به منورالفکری ترجمه می‌کردند و به همین دلیل خود را منورالفکر می‌خواندند.
ویژگی‌ها	۱. نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند، بلکه حضور سیاسی و اقتصادی آنان را فرصت می‌دانستند. ۲. مانند بیدارگران اسلامی، خواستار اصلاح رفتار دولت‌های کشورهای اسلامی بودند. (نقطه مشترک با نخستین بیدارگران اسلامی) ۳. برخلاف بیدارگران اسلامی، بیداری را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند، بلکه بیداری را در تقلید از رفتار فرنگیان می‌دیدند. ۴. مفهوم امت و ملت اسلامی برای منورالفکران بی‌معنا یا منفور بود و در مقابل، به ناسیونالیسم ^۲ که اندیشه سیاسی قوم‌گرایانه غرب متجدد بود، روی آورده بودند.

۱- لژ، واحد تقسیم‌بندی در سازمان‌های فراماسونری و مرکز فعالیت اعضای این سازمان‌ها بود.
 ۲- ناسیونالیسم (Nationalism) به معنای ملت‌پرستی یا قوم‌پرستی است؛ یعنی یک ملت یا یک قوم اعتقاد داشته باشد که بر دیگر ملت‌ها یا اقوام برتری دارد. برای مثال، اگر ما ایرانیان معتقد باشیم که ملت برگزیده‌ای هستیم و پیشینه و تاریخ بسیار درخشانی داریم و تلاش کنیم که عظمت و شکوه قبلی خود را به دست آوریم، این یک حس ناسیونالیستی است.

منورالفکران غرب‌گرا	
نخستین لژها در ایران	لژ آدمیت و لژ بیداری ایرانیان
حامیان آنها	دولت‌های استعمارگر غربی

پیوند میان دولت‌های استعمارگر غربی و منورالفکران

- ۱ منورالفکران غرب‌گرا مورد حمایت دولت‌های استعمارگر غربی بودند و این دولت‌ها به کمک آنان توانستند از موفقیت بیدارگران اسلامی جلوگیری کنند.
 - ۲ منورالفکران غرب‌گرا که در قدم‌های نخست از ضرورت اصلاحات در دولت‌های کشورهای اسلامی خود سخن می‌گفتند، در نهایت با حمایت کشورهای غربی، در جوامع خود حکومت‌های سکولار را تشکیل دادند.
 - ۳ قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، ریشه در باورها، اعتقادات و پیشینه تاریخی این کشورها نداشت. قدرت آنها وابسته به قدرت جهانی استعمار بود. آنان با اتکا به این قدرت، می‌کوشیدند مظاهر دینی و اسلامی را از بین ببرند و ساختارهای اجتماعی^۱ پیشین را حذف و ساختارهای اجتماعی جدیدی ایجاد کنند.
- مثال:** آتاتورک در ترکیه، رضاخان در ایران و امان‌الله‌خان در افغانستان، سه نمونه از قدرت‌های سکولاری‌اند که آرمان‌های منورالفکران غرب‌زده را با حمایت دولت‌های غربی دنبال می‌کردند.

کمال آتاتورک

برخی از اقدامات آتاتورک

- کشف حجاب
- تغییر خط عربی به لاتین
- تبدیل مسجد ایاصوفیه به موزه
- لغو تقویم هجری
- پخش اذان به زبان ترکی
- انتشار اسکناس با نماد پان‌ترکیسم

پیامدهای حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی

- ۱ حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری را به دنبال داشت.
- ۲ استبداد استعماری به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر و عمل کردن مطابق منافع این کشورها، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌ساخت و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی خود را نیز سرکوب می‌کرد.
- ۳ این حکومت‌ها، نظم پیشین را به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی در هم می‌ریختند، اما در عمل این کشورها هم‌چنان در جایگاه کشورهای پیرامونی و استعمارزده باقی ماندند و این مسئله باعث اعتراض برخی از نخبگان غرب‌گرای این کشورها شد.

حالا تو بگو

- ۱- منورالفکران غرب‌گرا:
 - ☐ الف) نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر می‌کردند.
 - ☐ ب) حضور سیاسی و اقتصادی کشورهای استعمارگر را فرصت می‌دانستند.
- ۲- منورالفکران غرب‌گرا، بیداری را در:
 - ☐ الف) پیوستن به فرهنگ غربی می‌دانستند.
 - ☐ ب) در تقلید از رفتار فرنگیان نمی‌دانستند.
- ۳- وجه تشابه بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا:
 - ☐ الف) توجه به مفهوم امت و ملت اسلامی
 - ☐ ب) فرصت‌دانستن حضور سیاسی و اقتصادی استعمارگران غربی در کشورهای اسلامی
 - ☐ پ) اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی
- ۴- کدام مفهوم برای منورالفکران بی‌معنا یا منفور بود؟
 - ☐ الف) ناسیونالیسم
 - ☐ ب) امت و ملت اسلامی
 - ☐ پ) بیداری
- ۵- منورالفکران غرب‌گرا کدام اصطلاح را به منورالفکری ترجمه می‌کردند؟
 - ☐ الف) روشنگری مدرن
 - ☐ ب) اومانیسم
 - ☐ پ) سکولاریسم
- ۶- منورالفکران غرب‌گرا مورد حمایت کدام بلوک بودند؟
 - ☐ الف) بلوک شرق
 - ☐ ب) بلوک غرب
- ۷- قدرت حاکمان سکولار کشورهای اسلامی:
 - ☐ الف) وابسته به قدرت جهانی استعمار بود.
 - ☐ ب) ریشه در اعتقادات و پیشینه تاریخی این کشورها داشت.
- ۸- حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی:
 - ☐ الف) باعث رسیدن کشورهای اسلامی به جایگاه کشورهای غربی شد.
 - ☐ ب) استبداد استعماری را به دنبال داشت.
 - ☐ پ) جایگاه پیرامونی و استعمارزده کشورهای اسلامی را تغییر داد.

پاسخ: ۱ «ب» ۲ «الف» ۳ «پ» ۴ «ب» ۵ «الف» ۶ «ب» ۷ «الف» ۸ «ب»

۱- ساختارهای اجتماعی به معنای نهادها، قواعد، رویه‌ها و روابط میان آنها است.

دربارهٔ فعالیت‌های اسلام‌ستیزانهٔ رضاخان و چهره‌های متورالفکری که در کابینه‌های او حضور داشتند، گفت‌وگو کنید.

پاسخ: نام برخی از چهره‌های متورالفکری که در کابینهٔ رضاخان حضور داشتند عبارت‌اند از: علی‌اکبر داور، عبدالحسین خان تیمورتاش، تقی‌زاده، محمدعلی فروغی، علی منصور، مصطفی قلی‌بیات، محمود جم و تدین.

برخی از فعالیت‌ها و اقدامات اسلام‌ستیزانهٔ آن‌ها عبارت‌اند از:

کشف حجاب (وادار کردن زنان به ترک حجاب و اجبار مردان در استفاده از کلاه شاپو به جای کلاه نمدی و استفاده از کت و شلوار به جای لباس‌های سنتی و بومی)، تلاش در جهت از بین بردن لباس روحانیت (عبا و عمامه)، ممنوعیت اجرای عزاداری برای اهل بیت (علیهم‌السلام) و به دنبال آن منع راه‌اندازی دسته‌های سینه‌زنی و منع برپایی تعزیه و تکایا، لغو استفاده از تقویم اسلامی (هجری قمری) و جایگزینی تقویم خورشیدی به جای آن، مجوز دادن نسبت به باز کردن مغازه‌های مشروب‌فروشی و قمارخانه‌ها، به گلوله بستن مردم بی‌گناه و کشتار جمع زیادی از آن‌ها در واقعهٔ حمله به مسجد گوهرشاد و ...

روشنفکران چپ

بپه‌های عزیز، توی درس نهم فونیم که مارکس و طرفداران او مخالف نظام سرمایه‌داری غرب بودن و در نتیجهٔ یه سری اعتراض‌ها و پریان‌های چپ کمونیستی در کشورهای اروپایی شکل گرفت. مزب کمونیست شوروی سابق، یه انقلابی علیه نظام سرمایه‌داری به راه انداخت و یه حکومت کمونیستی توی این کشور تشکیل شد که مشلات خاص خودش رو داشت. وقتی کشورهای مسلمان تحت تأثیر غربیا قرار گرفتن، یه عده موافق تقلید از غرب بودن که همون متورالفکرا هستن که در موردشون صحبت کردیم. یه عده هم با سلطهٔ نظام استعماری غرب مخالف بودن و از پریان‌های چپ کمونیستی طرفداری می‌کردن. این طوری بود که نسل دوم روشنفکران غرب‌گرا، یعنی روشنفکرای چپ شکل گرفت.

نسل دوم روشنفکران غرب‌گرا (روشنفکران چپ)

موضوع	موضوع
۱. نخبگان غرب‌گرایی که به عملکرد نسل اول روشنفکران (متورالفکران) معترض بودند. نسل دوم روشنفکران را شکل دادند. این گروه تحت تأثیر جریان‌های چپ در کشورهای اسلامی بودند و با عنوان روشنفکران چپ کشورهای اسلامی شناخته می‌شدند. مثال: حزب توده در ایران	۲. اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول، به دلیل گریز آنان از اسلام یا اسلام‌ستیزی آنان نبود، بلکه از نوع اعتراضاتی بود که طی قرن بیستم در کشورهای غربی نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل می‌گرفت.
ویژگی‌ها	ویژگی‌ها
۱. حرکت‌های اجتماعی روشنفکران چپ، در چارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی بود.	۲. برخی از روشنفکران چپ، آشکارا اندیشه‌های غیرتوحیدی را مطرح می‌کردند.
۳. برخی دیگر از این روشنفکران از رویارویی مستقیم با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند، حتی گاهی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌داشتند که منجر به پدید آمدن روشنفکری التقاطی ^۱ چپ در کشورهای اسلامی شد.	۴. حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ کشورهای مسلمان، اغلب مورد حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفت.
حامیان آن‌ها	بلوک شرق
سرانجام	سرانجام
۱. تا پیش از فروپاشی بلوک شرق، روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند و جریان چپ حتی در کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب قرار داشتند، به عنوان یک جریان اجتماعی تأثیرگذار حضور داشت.	۲. با فروپاشی بلوک شرق و از بین رفتن جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهانی، این جریان در کشورهای اسلامی نیز جاذبهٔ خود را از دست داد و غرب‌گرایان این جوامع، دیگر بار به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

حالا تو بگو

۱- نسل دوم نخبگان غرب‌گرا:

☐ الف) متورالفکران غرب‌گرا ☐ ب) روشنفکران چپ

۲- دلیل اعتراض روشنفکران چپ به متورالفکران:

☐ الف) عملکرد اقتصادی نظام سرمایه‌داری ☐ ب) عملکرد سیاسی نظام‌های لیبرالیستی

۳- ویژگی روشنفکری التقاطی در کشورهای اسلامی:

☐ الف) طرح اندیشه‌های غیرتوحیدی به صورت آشکار ☐ ب) پوشش دینی دادن به اندیشه‌های مارکسیستی خود

۴- دلیل از بین رفتن جاذبه‌های روشنفکری چپ:

☐ الف) شکل‌گیری بلوک غرب ☐ ب) فروپاشی بلوک شرق

۵- بعد از فروپاشی بلوک شرق، غرب‌گرایان جوامع اسلامی به کدام اندیشه‌های غربی روی آوردند؟

☐ الف) اندیشه‌های لیبرالیستی ☐ ب) اندیشه‌های ناسیونالیستی

پاسخ: ۱ «ب» ۲ «الف» ۳ «ب» ۴ «ب» ۵ «الف»

۱- اندیشهٔ التقاطی، آمیزه‌ای از باورها و ارزش‌هایی است که از مکاتب و جهان‌بینی‌های مختلف گردآوری می‌شوند و به صورتی ناسازگار در کنار هم چیده می‌شوند. برخی جریان‌ها عقاید اسلامی را با سوسیالیسم، مارکسیسم، لیبرالیسم و ... بدون توجه به مبانی آن‌ها و به صورتی ناسازگار در هم ادغام می‌کنند.

درباره جریان‌های ناسیونالیستی و مارکسیستی و سرانجام آن‌ها در ایران تحقیق کنید.

پاسخ: جریان‌های ناسیونالیستی: شکل‌گیری حزب مشروطه، نهضت مقاومت ملی، جبهه ملی، نهضت آزادی، حزب پان‌ایرانیست و انجمن دوستداران وطن همگی در زمره جریان‌های ناسیونالیستی در ایران است. برخی از اقدامات آن‌ها در ایران عبارت‌اند از: راه‌اندازی جشن‌های ۲۵۰۰ ساله به منظور بازگشت ایران به قبل از اسلام، تمجید و تکریم از شخص پادشاه به عنوان یک نماد ملی، تغییر تاریخ اسلامی به تاریخ خورشیدی و ...

جریان‌های مارکسیستی: تأسیس حزب توده، فداییان خلق، چریک‌های فدایی خلق ایران، سازمان انقلابی کارگران ایران، راه کارگر، حزب کارگر، گروهک فرقان و حزب زحمت‌کشان در زمره جریان‌های مارکسیستی در ایران است. برخی از اقدامات آن‌ها عبارت‌اند از: چاپ نشریات و کتاب‌هایی با اندیشه‌های مارکسیستی و افزایش تعداد نویسندگان چپ و ... (دانش‌آموزان عزیز، مطالعه در مورد این‌که سرانجام این دو گروه به کجا انجامید را به شما واگذار می‌کنیم).

با هم تکمیل کنید (صفحه ۱۱۳ کتاب درسی)

نقد و ارزیابی	ویژگی‌ها	نخستین جریان‌های اجتماعی جهان اسلام
۱. با وجود رویکرد اعتراض‌آمیز به غرب، از فرهنگ غرب شناخت عمیقی نداشتند. ۲. گمان می‌کردند دلیل قدرتمندی جوامع غربی این است که عملکرد آن‌ها اغلب همان است که مورد توجه اسلام نیز می‌باشد.	۱. کسانی بودند که به خطر جوامع غربی و شیوه برخورد دولت‌های اسلامی در برابر غرب توجه کردند و حرکت‌ها و جنبش‌هایی را در مقابله با غرب به وجود آوردند. ۲. دنبال اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی بودند. ۳. بیداری را در بازگشت به اسلام و عمل به آن می‌دانستند. ۴. وحدت اسلامی و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند و قومیت‌های مختلف را درون امت واحد اسلامی به رسمیت می‌شناختند.	نخستین بیدارگران اسلامی
۱. رهاورد اندیشه این گروه در کشورهای استعماری، استبداد استعماری بود. ۲. نتوانستند جایگاه پیرامونی و استعمارزده کشورهای اسلامی را اصلاح کنند و ارتقا بخشند.	۱. نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند. ۲. خواستار اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی بودند. ۳. بیداری را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند، بلکه در تقلید از رفتار فرنگیان می‌دیدند. ۴. مفهوم امت و ملت اسلامی برای آن‌ها منفور بود و به ناسیونالیسم روی آورده بودند.	منورالفکران غرب‌گرا
بعد از فروپاشی بلوک شرق، این گروه جاذبه خود را از دست دادند و بار دیگر به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.	۱. این گروه تحت تأثیر جریان‌های چپ در کشورهای اروپایی بودند. ۲. اسلام‌ستیز بودند. ۳. به نظریه‌ها و عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری اعتراض داشتند. ۴. در چارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی گام برمی‌داشتند. ۵. مورد حمایت بلوک شرق بودند.	روشنفکران غرب‌گرا

ویژگی قدرت‌های سکولار در جهان اسلام

۱. قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، ریشه در اعتقادات و پیشینه تاریخی این کشورها نداشت.
۲. قدرت آن‌ها وابسته به قدرت جهانی استعمار بود.
۳. آن‌ها با اتکا به استعمار می‌کوشیدند تا مظاهر دینی و اسلامی را از بین ببرند و ساختارهای اجتماعی پیشین را حذف و ساختارهای اجتماعی جدیدی ایجاد کنند.

پیامدهای حکومت‌های سکولار که با حمایت

۱. حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری را به دنبال داشت.
۲. استبداد استعماری به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر و عمل کردن مطابق

منافع این کشورها، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌ساخت و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی خود را سرکوب می‌کرد.

۱. روشنفکران چپ همان نسل دومی‌های نخبگان غرب‌گرا در کشورهای اسلامی بودند که در اعتراض به عملکرد نسل اول (منورالفکران) شکل گرفتند.

۲. اعتراض روشنفکران چپ به نسل اول، از جهت گریز آنان از اسلام یا اسلام‌ستیزی آنان نیست.

۳. اعتراض آن‌ها به نسل اول از نوع اعتراضاتی است که طی قرن بیستم در کشورهای غربی نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل گرفت.

ویژگی‌ها

۴. روشنفکران چپ، حرکت‌های اجتماعی خود را در چهارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی سازمان می‌دادند.

۵. برخی از آنان، آشکارا اندیشه‌های غیرتوحیدی را مطرح می‌کردند.

۶. برخی دیگر از رویارویی مستقیم با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند، حتی گاهی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌داشتند. (پدیدآمدن روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی)

۷. حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ کشورهای مسلمان در دنیای دوقطبی قرن بیستم، اغلب در سایه حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفت.

۱. تا قبل از فروپاشی بلوک شرق، روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی جاذبه داشتند و جریان چپ حتی در کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب قرار داشت یک جریان اجتماعی تأثیرگذار بود.

۲. ولی بعد از آن با از بین رفتن جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهانی، این جریان در کشورهای اسلامی نیز جاذبه خود را از دست داد و غرب‌گرایان این جوامع، بار دیگر به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

۳. روشنفکران چپ
(نسل دوم روشنفکران)

سرانجام

درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

۱۱۶۹- جهان غرب ابتدا با عمیق‌ترین لایه‌های هویتی خود با سایر جهان‌های اجتماعی، از جمله جهان اسلام مواجه شد.

۱۱۷۰- نخستین رویارویی غرب متجدد با جهان اسلام هنگامی رخ داد که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام، ظواهر اسلامی را رعایت نمی‌کردند و استبدادهای قومی و قبیله‌ای بودند.

۱۱۷۱- در نخستین رویارویی جهان غرب با جهان اسلام، فقاقت و عدالت، دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی، اغلب در حاشیهٔ مناسبات قدرت‌های قومی باقی مانده بودند.

۱۱۷۲- نخستین بیدارگران اسلامی کسانی بودند که وحدت امت اسلامی و عزت جهان اسلام را دنبال می‌کردند و قومیت‌های مختلف را درون امت واحد اسلامی به رسمیت می‌شناختند.

۱۱۷۳- نخستین بیدارگران با وجود رویکرد اعتراض‌آمیز به غرب، آشنایی عمیق با فرهنگ غربی و ابعاد دنیوی آن نداشتند و خطر غرب را بیشتر در سلطه‌گری و قدرت سیاسی و فرهنگی آن می‌دیدند.

۱۱۷۴- منورالفکران غرب‌گرا، خود را بیدارگر می‌دانستند و بیداری را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند، بلکه راه نجات را در تقلید از رفتار فرنگیان می‌دیدند.

۱۱۷۵- دولت‌های استعمارگر غربی به کمک روشنفکران چپ، توانستند از موفقیت بیدارگران اسلامی جلوگیری کنند.

۱۱۷۶- قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، ریشه در باورها و اعتقادات و پیشینهٔ تاریخی این کشورها نداشت، بلکه قدرت آن‌ها وابسته به قدرت جهانی استعمار بود.

۱۱۷۷- استبداد استعماری، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌ساخت و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت ملی خود را نیز سرکوب می‌کرد.

۱۱۷۸- اعتراض روشنفکران چپ به منورالفکران غرب‌گرا به دلیل اسلام‌ستیزی آن‌ها نبود، بلکه از نوع اعتراضاتی بود که نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری شکل گرفت.

جمله‌های زیر را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

۱۱۷۹- هنگامی که جهان اسلام برای اولین بار با غرب متجدد روبه‌رو شد، عالمان دینی، اغلب براساس با حاکمان جهان اسلام تعامل می‌کردند.

۱۱۸۰- قدرت نظامی، سیاسی، اقتصادی و جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی، دولتمردان کشورهای اسلامی را مرعوب و شیفتهٔ فرهنگ غرب می‌ساخت و این مسئله، و کشورهای اسلامی را تضعیف می‌کرد.

۱۱۸۱- نخستین بیدارگران اسلامی، اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی را دنبال می‌کردند و بیداری را در و می‌دانستند.

۱۱۸۲- نسل اول نخبگان غرب‌گرا در کشورهای اسلامی با عنوان و نسل دوم آن‌ها با عنوان شناخته می‌شوند.

۱۱۸۳- منورالفکران غرب‌گرا بیشتر در سازمان می‌یافتند.

۱۱۸۴- مفهوم برای منورالفکران غرب‌گرا بی‌معنا یا منفور بود و در مقابل، به که اندیشهٔ سیاسی قوم‌گرایانهٔ غرب متجدد بود، روی آورده بودند.

۱۱۸۵- روشنفکران چپ، حرکت‌های خود را در چارچوب اندیشه‌های، سوسیالیستی و سازمان می‌دادند.

۱۱۸۶- برخی از روشنفکران چپ، را مطرح می‌کردند و برخی دیگر از رویارویی مستقیم با اندیشه و باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند.

۱۱۸۷- «منورالفکران» مورد حمایت بلوک و «روشنفکران چپ» کشورهای مسلمان مورد حمایت بلوک بودند.

۱۱۸۸- غرب‌گرایان جوامع اسلامی بعد از فروپاشی بلوک شرق و از دست رفتن جاذبه‌های دیگر بار به اندیشه‌های روی آوردند.

■ «من» (ما) کیستیم (کیستیم)؟ چیستیم (چیستیم)؟

۱۱۸۹- «من» از نخستین بیدارگران اسلامی هستم که شعر معروف «از خواب گران، خواب گران، خواب گران خیز» را سرودهام. (مقدمه: پشش شعر)

۱۱۹۰- «ما» دو عنصر برتر در فرهنگ اسلامی هستیم که با ورود غرب متجدد به کشورهای اسلامی در حاشیهٔ مناسبات قدرت‌های قومی مهجور ماندیم.

۱۱۹۱- «ما» در دوران قاجار در مقابله با روسیهٔ تزاری و تدوین رساله‌های جهادیه، حضور فعال داشتیم.

۱۱۹۲- «من» با همکاری شاگردم، محمد عبده، نشریهٔ عروة الوثقی را منتشر و در ده‌ها کشور آسیایی و آفریقایی توزیع کردیم. (زیرنویس عکس)

۱۱۹۳- لژ بیداری ایرانیان و لژ آدمیت از اولین لژهایی بود که توسط «ما» در ایران تأسیس شد.

۱۱۹۴- منورالفکران غرب‌گرا مورد حمایت «ما» بودند؛ به طوری که با استفاده از حمایت «ما» توانستند از موفقیت بیدارگران اسلامی در کشورهاشان جلوگیری کنند.

۱۱۹۵- «من» تقویم هجری قمری را در ترکیه لغو کردم و دستور انتشار اسکناس با نماد پان ترکیسم را صادر کردم. (زیرنویس عکس)

۱۱۹۶- «من» در زمرهٔ قدرت‌های سکولاری هستیم که در کنار آتاتورک و رضاخان، آرمان‌های منورالفکران غرب‌گرا را دنبال می‌کردم.

۱۱۹۷- علی‌اکبر داور، عبدالحسین تیمورتاش، تقی‌زاده و محمدعلی فروغی، همگی از چهره‌های منورالفکر در کابینهٔ «من» بودند. (گفت‌وگو کنید و زیرنویس عکس)

۱۱۹۸- «من» پیامد حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی هستیم.

۱۱۹۹- «ما» به عنوان روشنفکران چپ کشورهای اسلامی شناخته می‌شویم.

۱۲۰۰- «من» آمیزهای از باورها و ارزش‌هایی هستم که از مکاتب و جهان‌بینی‌های مختلف گردآوری شده و به صورت ناسازگار در کنار هم چیده شده‌اند. (پاورقی)

■ با کلمات زیر، جملات معنادار بسازید.

۱۲۰۱- (امت - جهان اسلام - عزت - واحد - به رسمیت شناختن - قومیت‌های مختلف - اسلامی - دنبال کردن - وحدت - اسلامی - درون - بیدارگران - واحد - نخستین)

۱۲۰۲- (اسلامی - بیداری - غربی - پیوستن - دانستن - روشنفکران - فرهنگ - گذر - غرب‌گرا)

۱۲۰۳- (جاذبه - روشنفکری - فروپاشی - جهان - چپ - شرق - از بین رفتن - بلوک - سطح - جریان)

■ گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۱۲۰۴- کدام یک از گزینه‌های زیر در ارتباط با «وضعیت کشورهای اسلامی در نخستین رویارویی غرب متجدد با جهان اسلام» درست نیست؟

- ۱) قدرت‌های سیاسی جهان اسلام، در چارچوب استبدادهای قومی و قبیله‌ای عمل می‌کردند.
- ۲) اندیشمندان و عالمان دینی، اغلب براساس ضرورت حفظ امنیت با قدرت‌های سیاسی جهان اسلام تعامل می‌کردند.
- ۳) دولت‌های کشورهای مسلمان به میزان دوری از سنت‌های دینی و اسلامی، آسیب‌پذیری بیشتری در برابر مردم پیدا می‌کردند.
- ۴) قدرت نظامی، نفوذ سیاسی و اقتصادی و جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی، دولتمردان جوامع اسلامی را مرعوب و شیفته خود کرده بود.

۱۲۰۵- نخستین بیدارگران اسلامی، عامل ضعف جوامع اسلامی را چه می‌دانستند؟

- ۱) خودباختگی فرهنگی مسلمانان
- ۲) دوری مسلمانان از عمل به اسلام
- ۳) عملکرد منورالفکران و روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی
- ۴) سازش عالمان دینی با قدرت‌های سیاسی جهان اسلام

۱۲۰۶- در ارتباط با ضعف بیدارگران نخستین، گزینه درست کدام است؟

- ۱) عدم آگاهی به خطر سلطه‌گری سیاسی و اقتصادی جهان غرب
- ۲) عدم آشنایی عمیق با فرهنگ غربی
- ۳) عدم تعامل با حاکمان کشورهای اسلامی
- ۴) مرعوب و شیفته فرهنگ غرب شدن

۱۲۰۷- عبارت درست در ارتباط با ویژگی‌های نخستین بیدارگران کدام است؟

- ۱) استقلال اقتصادی و سیاسی جوامع مسلمان را می‌خواستند.
- ۲) نسبت به کشورهای استعمارگر احساس خطر نمی‌کردند.
- ۳) قدرت جوامع غربی را نتیجه صنعتی‌شدن آن‌ها می‌دانستند.
- ۴) اصلاح رفتار دولت‌های مسلمان را امری بیهوده می‌دانستند.

۱۲۰۸- نقطه مشترک بیدارگران نخستین و منورالفکران غرب‌گرا چیست؟

- ۱) هر دو خواستار اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی بودند.
- ۲) هر دو استقلال اقتصادی و سیاسی جوامع مسلمان را می‌خواستند.
- ۳) هر دوی آن‌ها وحدت امت اسلامی را دنبال می‌کردند.
- ۴) هیچ‌کدام شیفته و مرعوب جوامع غرب نبودند.

۱۲۰۹- در ارتباط با ویژگی‌های روشنفکران چپ، کدام گزینه درست نیست؟

- ۱) با فروپاشی بلوک شرق، جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهان از بین رفت.
- ۲) شیفته جوامع غربی بودند و خود را بیدارگر می‌دانستند و بیداری را در عبور از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی معنا می‌کردند.
- ۳) حرکت‌های آن‌ها در چارچوب اندیشه‌های ناسیونالیستی، سوسیالیستی و مارکسیستی بود.
- ۴) حرکت‌های اعتراض‌آمیز روشنفکران چپ کشورهای مسلمان اغلب حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفت.

۱۲۱۰- کدام یک از گزینه‌های زیر در ارتباط با منورالفکران غرب‌گرا درست نیست؟

- ۱) با فروپاشی بلوک شرق، روشنفکری چپ در کشورهای اسلامی جاذبه خود را به دست آورد.
- ۲) حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی باعث شد که مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی سرکوب شود.
- ۳) منورالفکران غرب‌گرا با حمایت و دخالت کشورهای غربی توانستند حکومت‌های سکولار را در جوامع خود شکل دهند.
- ۴) حکومت‌های سکولار در کشورهای اسلامی آرمان‌های منورالفکران غرب‌گرا را با حمایت دولت‌های غربی دنبال می‌کردند.

۱۲۱۱- علت اصلی اعتراض روشنفکران چپ به روشنفکران نسل اول چه بود؟

- ۱) عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری
- ۲) تفکرات التقاطی روشنفکران نسل اول
- ۳) گریز از اسلام و اسلام‌ستیزی روشنفکران نسل اول
- ۴) مخدوش‌شدن استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی

۱۲۱۲- با فروپاشی بلوک شرق، غرب‌گرایان کشورهای اسلامی به کدام اندیشه‌ها روی آوردند؟

- ۱) ناسیونالیستی
- ۲) سوسیالیستی
- ۳) مارکسیستی
- ۴) لیبرالیستی

۱۲۱۳- تفاوت منورالفکران با بیدارگران اسلامی در چه بود؟

- ۱) منورالفکران برخلاف بیدارگران، به دنبال اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی نبودند.
- ۲) منورالفکران برخلاف بیدارگران، اصلاح را در بازگشت به اسلام نمی‌دانستند.
- ۳) بیدارگران برخلاف منورالفکران آشنایی عمیقی با فرهنگ غرب داشتند.
- ۴) بیدارگران برخلاف منورالفکران متوجه خطر کشورهای غربی برای جوامع اسلامی نبودند.

۱۲۱۴- پیامد مرعوب و شیفته فرهنگ غرب شدن دولتمردان کشورهای اسلامی چه بود؟

- ۱) دوری مردم از سنت‌های دینی و اسلامی
- ۲) شکل‌گیری حرکت‌ها و جنبش‌هایی در جهان اسلام
- ۳) تضعیف عزت و استقلال کشورهای اسلامی
- ۴) شکل‌گیری روشنفکران چپ در جهان اسلام

۱۲۱۵- هدف علمای اسلام از تدوین رساله‌های جهادی چه بود؟

- ۱) مقابله با منورالفکران و روشنفکران چپ در جهان اسلام
- ۲) ایجاد روحیه خودباوری در مسلمانان برای مقابله با استعمار
- ۳) مخالفت با عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی و سرمایه‌داری
- ۴) مقابله با حمله روسیه تزاری به ایران

■ عبارت درست داخل کمانک را انتخاب کنید.

۱۲۱۶- غرب متجدد زمانی با جهان اسلام روبه‌رو شد که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام با وجود رعایت ظواهر اسلامی، (استبدادهای استعماری / استبدادهای قومی و قبیله‌ای) بودند.

۱۲۱۷- اقدامات سید جمال‌الدین اسدآبادی و شاگردان او در (ایران / جهان اسلام) در زمره اقدامات نخستین بیدارگران اسلامی است.

۱۲۱۸- به موازات نخستین بیدارگران اسلامی، گروه دیگری به نام (منورالفکران غرب‌گرا / روشنفکران چپ) در جوامع اسلامی پیدا شدند که شیفته فرهنگ غرب بودند.

۱۲۱۹- منورالفکران غرب‌گرا مانند (بیدارگران اسلامی / روشنفکران چپ) خواستار اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی بودند.

۱۲۲۰- منورالفکران غرب‌گرا با حمایت کشورهای غربی توانستند در کشورهای خود (لژهای روشنفکری چپ / حکومت‌های سکولار) تشکیل دهند.

۱۲۲۱- نسل دوم روشنفکران، تحت تأثیر جریان‌های (چپ / راست) کشورهای اروپایی بودند.

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۲۲۲- در نخستین مواجهه غرب متجدد با جهان اسلام، شیوه تعامل عالمان دینی با قدرت‌های سیاسی جهان اسلام بر چه اساسی بود؟

۱۲۲۳- زمانی که قدرت‌های سیاسی جهان اسلام در چارچوب مناسبات قومی و قبیله‌ای عمل می‌کردند، کدام عناصر فرهنگ اسلامی در حاشیه این مناسبات مانده بود؟

۱۲۲۴- دو نمونه از حرکت‌های نخستین بیدارگران اسلامی در ایران را نام ببرید.

۱۲۲۵- چهار چهره منورالفکری کابینه رضاخان را نام ببرید.

۱۲۲۶- از نظر بیدارگران اسلامی، عامل ضعف جوامع اسلامی چه بود؟

۱۲۲۷- بیدارگران اسلامی، خطر غرب را بیشتر مربوط به کدام ابعاد آن می‌دانستند؟

۱۲۲۸- سخن روبه‌رو منسوب به کیست؟ «در شرق، مسلمانان را دیدم و اسلام را ندیدم و در غرب، اسلام را دیدم و مسلمانان را ندیدم.» (گفت‌وگو کنید)

۱۲۲۹- منورالفکران غرب‌گرا در چه انجمن‌هایی سازمان می‌یافتند؟

۱۲۳۰- ویژگی مشترک بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا را بنویسید.

۱۲۳۱- منورالفکران غرب‌گرا، از چه مفهومی در مقابل مفهوم امت اسلامی استفاده می‌کردند؟

۱۲۳۲- قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان به چه چیزی وابسته بود؟

۱۲۳۳- سه نمونه از قدرت‌های سکولار را نام ببرید که آرمان‌های منورالفکران غرب‌گرا را با حمایت دولت‌های غربی دنبال می‌کردند.

۱۲۳۴- نسل دوم روشنفکران تحت تأثیر چه جریان‌هایی بودند؟

۱۲۳۵- روشنفکران چپ در کشورهای اسلامی نسبت به چه مسئله‌ای اعتراض داشتند؟

۱۲۳۶- چه عاملی منجر به از دست دادن جاذبه جریان روشنفکری چپ در کشورهای اسلامی شد؟

۱۲۳۷- غرب‌گرایان جوامع اسلامی بعد از کاهش جاذبه‌های روشنفکری چپ، به چه اندیشه‌هایی روی آوردند؟

■ نمونه و مصداق بیاورید.

۱۲۳۸- نمونه‌ای از حرکت‌های نخستین بیدارگران:

الف) در ایران (.....) ب) در کشورهای اسلامی (.....)

۱۲۳۹- نوع مواجهه جریان‌های زیر با حضور کشورهای غربی در جوامع اسلامی:

الف) نخستین بیدارگران اسلامی (.....) ب) منورالفکران غرب‌گرا (.....)

۱۲۴۰- مفهوم بیداری از نظر:

الف) نخستین بیدارگران اسلامی (.....)

ب) منورالفکران غرب‌گرا (.....)

۱۲۴۱- موارد زیر را مشخص کنید.

الف) توجه منورالفکران غرب‌گرا به مفهوم (.....)

ب) توجه نخستین بیدارگران به مفهوم (.....)

۱۲۴۲- ترجمه اصطلاحات زیر از نظر منورالفکران:

الف) اومانيسم (.....)

ب) روشنگری مدرن (.....)

۱۲۴۳- هر عبارت، بیانگر چه مفهومی است؟

الف) اندیشه سیاسی قوم‌گرایانه غرب متجدد (.....)

ب) شناخت عمیق احکام الهی و پیروی از آن‌ها (.....)

■ متن‌خوانی کنید.

۱۲۴۴- با توجه به متن زیر به سؤال‌ها پاسخ دهید.

۱) استبداد استعماری به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر و عمل کردن مطابق منافع این کشورها، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌ساخت و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی را سرکوب می‌کرد.

۲) قدرت نظامی، سیاسی، اقتصادی و جاذبه‌های دنیوی کشورهای غربی، دولتمردان کشورهای اسلامی را مرعوب و شیفته فرهنگ غرب می‌ساخت.

۳) برخی از روشنفکران چپ، آشکارا اندیشه‌های غیرتوحیدی را مطرح می‌کردند و برخی دیگر از رویارویی مستقیم با باورهای دینی مردم خودداری می‌کردند؛ حتی گاهی اندیشه‌های خود را در پوشش دینی بیان می‌داشتند.

الف) عبارت اول پیامد چیست؟

ب) عبارت دوم چه پیامدی به دنبال داشت؟

پ) پیامد عبارت سوم چیست؟

■ به سؤال‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۱۲۴۵- درباره چگونگی مواجهه غرب متجدد با جهان‌های اجتماعی دیگر توضیح دهید.

۱۲۴۶- در نخستین رویارویی غرب متجدد با جهان اسلام، وضعیت حاکمان جهان اسلام چگونه بود و عالمان دینی چه تعاملی با این حاکمان داشتند؟

۱۲۴۷- چه کسانی در جوامع اسلامی مرعوب و شیفته فرهنگ غرب شدند؟ پیامد آن چه بود؟

۱۲۴۸- نخستین بیدارگران اسلامی چه کسانی بودند؟

۱۲۴۹- نشریه عروة الوثقی توسط کدام متفکران جهان اسلام و با چه هدفی منتشر می‌شد؟

(زیرنویس عکس)

۱۲۵۰- درباره رساله‌های جهادیه توضیح دهید.

(زیرنویس عکس)

۱۲۵۱- ویژگی‌های نخستین بیدارگران اسلامی را بیان کنید.

۱۲۵۲- درباره نقاط ضعف بیدارگران اسلامی توضیح دهید.

۱۲۵۳- از دیدگاه نخستین بیدارگران، دلیل قدرت جوامع غربی چه بود؟

۱۲۵۴- بیدارگری منورالفکران غرب‌گرا و نخستین بیدارگران اسلامی چه تفاوتی با هم داشت؟ توضیح دهید.

۱۲۵۵- ویژگی‌های منورالفکران غرب‌گرا را بیان کنید.

۱۲۵۶- نقطه اشتراک و تفاوت بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا را بیان کنید.

۱۲۵۷- نمونه‌هایی از اقدامات آتاتورک در ترکیه که در جهت سکولار کردن این کشور انجام شد را بیان کنید.

(زیرنویس عکس)

۱۲۵۸- چرا دولت‌های استعمارگر غربی از منورالفکران غرب‌گرا حمایت می‌کردند؟

۱۲۵۹- آیا قدرت حاکمان سکولار در کشورهای مسلمان، وابسته به پیشینه تاریخی این کشورها بود؟ توضیح دهید.

۱۲۶۰- پیامدهای حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی را بیان کنید.

۱۲۶۱- روشنفکران چپ کشورهای اسلامی چه کسانی بودند؟

۱۲۶۲- ویژگی‌های روشنفکران چپ را بنویسید.

۱۲۶۳- آیا روشنفکران چپ به دلیل اسلام‌ستیزی روشنفکران نسل اول، به آن‌ها اعتراض می‌کردند؟ توضیح دهید.

(نمایی فرداد ۱۴۰۳)

۱۲۶۴- حرکت‌های روشنفکری التقاطی چپ در کشورهای اسلامی چگونه به وجود آمد؟ توضیح دهید.

۱۲۶۵- با فروپاشی بلوک شرق و غرب، روشنفکران چپ در چه وضعیتی قرار گرفتند؟

(پاورقی)

۱۲۶۶- درباره اندیشه و تفکر التقاطی توضیح دهید و نمونه‌ای ذکر کنید.

۱۲۶۷- وجوه تفاوت و شباهت منورالفکران و روشنفکران چپ را بنویسید.

الف) وجه تشابه (.....)

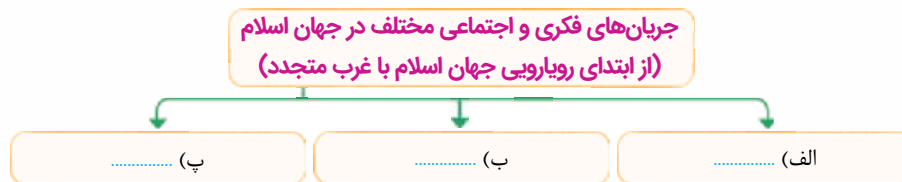
ب) وجه تفاوت (.....)

■ به جداول و نمودارها پاسخ دهید.

۱۲۶۸- هر یک از عبارتهای سمت راست به کدامیک از مفاهیم سمت چپ اشاره دارد؟ (۲ مورد در بخش مفاهیم اضافی است).

عبارات	مفاهيم
۱- کشورهای اسلامی هم‌چنان در جایگاه کشورهای پیرامونی و استعمارزده باقی ماندند.	الف) پیش از فروپاشی بلوک شرق ب) ناسیونالیسم
۲- جریان چپ در کشورهایی که زیر نفوذ بلوک غرب قرار داشتند، یک جریان اجتماعی تأثیرگذار بود.	پ) اعتراض روشنفکران چپ به نخبگان غرب‌گرا
۳- گذر از فرهنگ اسلامی و پیوستن به فرهنگ غربی	ت) روبه‌روشدن غرب متجدد با جهان اسلام
۴- رعایت ظواهر اسلامی و استبداد قومی و قبیله‌ای قدرتهای سیاسی جهان اسلام	ث) پس از فروپاشی بلوک شرق ج) بیدارگری از نظر منفورالفکران غرب‌گرا

۱۲۶۹- جاهای خالی نمودار زیر را پر کنید.

■ تصویر (تصاویر) زیر را تحلیل کنید.

۱۲۷۰- تصویر زیر به کدامیک از مفاهیم درس مرتبط است؟ استدلال کنید.

واقعه مسجد گوهرشاد